

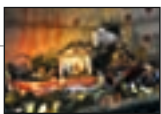
Hrvatski glasnik

GLASILO HRVATA CRNE GORE

Godina XI Broj 93 Siječanj 2013. ISSN 1800-5179

Zaljev
svetaca

Sadržaj:

▪ Božićni blagdani	3-13
	
▪ Tri dame predstavnice hrvatske zajednice u Crnoj Gori	14-18
▪ Ustrajan trud na uspostavi dobrosusjedske suradnje	19-23
	
▪ Poznate osobe izbliza – Miroslav Marušić	24-27
	
▪ Od "Cattara", preko "Bure" do "Barakuda"	28-30
▪ Revalorizacija folklorne i etnografske baštine	31-33
▪ Sjećanje na rimskog cara Konstantina I. Velikog	34-36
▪ Aktualnosti	37-41
▪ Kronika Društva	42-44
▪ Povijest brodskih kružnih putovanja u Boki kotorskoj	45-47
▪ Po bokeški	48-49
▪ Španjolsko-atlantska obzorja Ludovica Pascalea	50-53
▪ Kotorski oriđinali – škerci i galioti	54-55
▪ Vremeplov	56-58
▪ Ramiro Bujas	58-59
▪ Kronika grada Kotora	60

Poštovani čitatelji!

Kao što vidite, izbjegli smo „smak svijeta“ pa smo u veselju i raspoloženju proveli božićne blagdane i dočekali 2013. godinu.

Protekla godina ostat će zapamćena po značajnim manifestacijama koje je organiziralo naše Društvo. Podsjetimo se još jedanput na dodjelu ordena našem Društvu i njegovom prvom predsjedniku koje je uručio predsjednik Crne Gore, zatim organiziranja snimanja spektakularne emisije HRT-a „Lijepom našom“ te nezaboravne večeri „Šjor Tripu s ljubavlju“. Hrvatski glasnik postao je „mjesečnik“.

Na državnom nivou izdvojila bih ove povijesne trenutke:

Na političkom planu – otvaranje pregovora s Europskom unijom, povratak Mila Đukanovića na funkciju premijera.

Na turističkom – Crna Gora uvrštena je među deset najboljih destinacija za preporuku u 2013. godini.

Na sportskom planu – rukometašice „Zlatne lavice“ okitile su se srebrom na OI i zlatom na EP.

Na svjetskoj razini – Olimpijske igre u Londonu i skok u svemir.

Od nove godine uvodimo novu rubriku „Po bokeški“ umjesto „Botunada“, koju će uređivati prof. Neven Staničić iz Tivta. Koristim ovu prigodu kako bih zahvalila našoj dragoj arhitektici Vlasti Mandić koja nas je nasmijavala i uveseljavala svojim Botunadama od broja 33, odnosno u 59 nastavaka.

U prošlom broju ostali ste uskraćeni za informaciju o kojoj sportašici je riječ. To je bila Anastazija Petrović iz Škaljara, kraj Kotora.

U prilogu „Graditeljstvo Kotora“ nije jasno istaknuto da je prof. Angela Mijušković prenijela pozdravne riječi autora knjige, a u članku „Istaknuti Hrvat u Boki“ pogrešno je navedeno da je Joža Horvat živio u Boki. Ispričavam se za to u svoje ime, ali – tko radi – taj i griješi!

Da nam opraštate 'sitne' pogreške potvrđuju i vaše pohvale koje idu u prilog kvaliteti Glasnika, a koje su nam u velikoj količini pristigle u protekloj godini.

Vaša urednica
Tijana Petrović

„Hrvatski glasnik“, Kotor, je upisan u evidenciju javnih glasila kod Republičkog sekretarijata za informisanje RCG pod rednim brojem 04/01-1828 od 31.12.2002. godine. Časopisu je dodijeljen međunarodni standardni broj za serijske publikacije ISSN 1800-5179, koji je otisnut u gornjem desnom uglu korica. Časopis izlazi mjesečno.

Adresa: **Zatvoreni bazen, Škaljari 85330 Kotor**
Telefon: +382 (0)32 304 232 · Faks: +382 (0)32 304 233
E-mail: hgd-kotor@t-com.me · WEB: www.hrvaticg.com
Žiro-računi: **520-361700-17** · **510-4741-76**
Osnivač i nakladnik: **Hrvatsko građansko društvo Crne Gore – Kotor**

Urednica: **Tijana Petrović**
Uređivački odbor: **Marija Mihaliček, Tripo Schubert, Vivijan Vuksanović, Danijela Vulović, Joško Katelan** · Lektorica: **Sandra Čudina** · Fotografije: **Foto Parteli, Klaudio Katelan, Radoje Milić, Dario Musić, Radio Dux, arhiva HGD CG**,
Grafička priprema i tisak: **Biro Konto, Igalo**
Naklada: 800 primjeraka

**U SVIM ŽUPAMA KOTORSKE BISKUPIJE I BARSKE
NADBISKUPIJE U POVODU BOŽIĆNIH BLAGDANA ODRŽANA
MISNA SLAVLJA, A U NEKIM PRIMORSKIM GRADOVIMA NOVA
GODINA DOČEKANA NA GRADSKIM TRGOVIMA**

Božićni i novogodišnji blagdani

Priredio:
Tripo Schubert

Prosinac je planetarno u znaku Božića, bez obzira na to je li riječ o nereligioznim sistemima ili onima koji u određenim dijelovima planeta nisu kršćanski. Božić je postao na neki način civilizacijska tekovina. Isusovo rođenje! U čemu je tajna ekumenske dimenzije tog blagdana? Mogli bismo reći da je to planetarna dimenzija zapadne kulture koja je ipak dominantno kršćanska; mogli bismo tvrditi da je to zbog medijske popularnosti raskošnog folklora koji prati Božić, počevši od božićne grane i ukrasa pa preko božićnih muzičkih hitova, sve do bezbroj specijaliteta koji se moraju naći na našim trpezama.

Predbožićno vrijeme u Boki proteklo je u znaku manifestacije „Dani bokeljskih svetaca i blaženika u Godini vjere“. U crkvi sv. Eustahija u Dobroti održan je niz susreta u sklopu te manifestacije kojima je cilj, prema riječima organizatora don Pavla Medača, dublje upoznavanje naših svetaca u Godini vjere. Ovogodišnji susreti bili su posvećeni službenici

Rođenje Isusa Krista najvažniji je događaj ukupne ljudske povijesti. Po njemu se povijest dijeli na vrijeme prije Krista ili na staru eru i vrijeme poslije Krista ili novu eru



Blagoslov svijeća

božjoj Ani Mariji Marović, svetom Leopoldu Bogdanu Mandiću, blaženom Graciji iz Mula i blaženoj Ozani Kotorskoj. Svaki pojedini susret započinjao je svetom misom, nakon koje

je slijedilo kratko predavanje i tematski koncert. Zapažen interes javnosti i brojnost vjernika koji su bili prisutni na ovim susretima pokazali su da je ova manifestacija prepoznata kao



Božićno slavlje u Malesiji

poticajan, prihvatljiv i kreativan oblik nove evangelizacije u našim prilikama.

Malo je prostora u svijetu kao što je Boka koji su tako obogatili Crkvu svojim svecima.

Priprema za proslavu svetkovine rođenja Gospodnjega popraćena je nizom prigodnih koncerata u katedrali sv. Tripuna i u župnim crkvama diljem Boke.

Božić je najveseliji kršćanski blagdan. Rođenje Isusa za kršćane je najvažniji događaj ukupne ljudske povijesti. Po njemu se povijest dijeli na vrijeme prije Krista ili na staru eru i vrijeme poslije Krista ili novu eru. Božić je obiteljski blagdan.

Blagdan obitelji posebno se priprema mnogobrojnim aktivnostima, no ne samo materijalnim, nego i duhovnim. Ukrašavanje okućnice, same kuće, stanova svjetlećim raznobojnim predmetima, kićenje grane, izrada jaslaca, okupljanje uz ognjište, sijanje pšenice i paljenje svijeća, priprema posebnih kulinarskih specijaliteta - kolača, priganica, uza zvuke tradicionalnih božićnih pjesama... rituali su koji se ponavljaju svake godi-

ne, prenose s koljena na koljeno, od naših pradjedova do naših unuka.

Drugi dio ceremonije događa se u znaku posjeta prijateljima, rodbini i nezaobilaznim posjetom „polaznika“, koji lovorovu grančicu s narančom postavljaju na vratima.

Treći dio održava se u župama svakog mjesta, u svim župama Kotorske biskupije. Misna slavlja i ponoćke održane su u crkvama u Herceg Novom, Đurićima, Risnu, Pe-

rastu, Ljutoj, Dobroti, Kotoru, Škaljarima, Mulu, Prčanju, Stolivu, Lepetanima, Donjoj i Gornjoj Lastvi, Tivtu, Bogdašićima, Budvi, Petrovcu, Sutomoru, Sušnju...

Najsvečanije je bilo na ponoćki, kao i svake godine, u Kotoru, u katedrali svetog Tripuna, gdje je preuzvišeni mons. Ilija Janjić, kotorski biskup, predvodio pontifikalnu svetu misu. Pjevao je Mješoviti zbor kotorske katedrale uz pratnju orgulja i tamburaškog orkestra. Katedrala je bila ispunjena do posljednjeg mjesta. Biskup je u svom govoru pozvao na mir, ljubav, toleranciju te slogu među ljudima.

U svim župama Barske nadbiskupije svečano je i radošno obilježen blagdan Božića. Osobito je svečano bilo u katedrali Bezgrješnog začeća Blažene Djevice Marije u naselju Gretvi iznad staroga Bara gdje je u nazočnosti više stotina vjernika misu ponoćku predvodio mons. Zef Gashi, barski nadbiskup. I ovom prigodom lokalni vjernici su uz pomoć časnih sestara i župnika lijepo dekorirali crkvu šarenim svjetiljkama, cvijećem i nezaobilaznim „Betlehemom“, tj.



Dio vjernika na ponoćki u Katedrali sv. Tripuna

jaslicama. Osobito lijep blagdanski ugođaj dodatno su uljepšala djeca iz župa Bar i Zupci, polaznici vjeronauka, te su sa časnim sestrama Svetog križa i franjevkama ovom prigodom nastupili kao zbor, sjajno pjevajući poznate i svima tako drage božićne pjesme. U svojoj propovijedi mons. Gashi podsjetio je na značaj rođenja sina Božjeg za čovječanstvo i cijelu ljudsku povijest. Svojim životom na zemlji Isus je milijunima dao primjer kreposnog i svetog života, ali i nade bez koje ljudski život teško da ima smisla, a koja tako nedostaje i današnjim naraštajima. Na sam blagdan Božića sveta misa održana je u crkvi sv. Nikole u Biskupadi. Mise ponoćke, kao i božićne mise, održane su osim u Baru i u crkvi sv. Ivana Krstitelja u susjednoj župi Zupci, u crkvi sv. Antuna Padovanskoga na Cetinju, te u obližnjim župama Kotorske biskupije na području barske općine u crkvi sv. Marije - Sutomore, crkvi sv. Andrije - Brca, te crkvi rođenja BDM - Sušanju. Uz svete mise na području barskog dekanata, gdje su mise na hrvatskome jeziku, prigodom božić-



Prigodni božićni tamburaški orkestar sv. Tripun

nih blagdana održane su svete mise i na području ulcinjskog dekanata, gdje su mise na albanskom jeziku (župe: Ulcinj, Bratica, Kolomza, Stoj, Klezna, Sv. Đorđe).

Franjevačka misija „Pohodjenje Blažene Djevice Marije u Brdima“ u Malesiji, pokraj Podgorice, sastoji se od pet župa: Tuzi, Hoti, Trieši, Gruda i Koja. Franjevci, koji stoljećima služe u ovim krajevima, članovi su provincije sv. Jeronima iz Zadra. Spomenute

župe pripadaju Barskoj nadbiskupiji. Vjernici su albanske nacionalnosti. Oni ponosno čuvaju svoju vjeru, jezik i kulturu. Župa Tuzi, koja ima četiri tisuće vjernika, najveća je u Barskoj nadbiskupiji i u isto vrijeme je centar misije. Inače, misija ima oko šest tisuća vjernika. Božić u 2012. godini slavio se u čitavoj misiji vrlo svečano. U svim spomenutim župama 24. 12. slavila se sveta misa (na Badnjak), kao i na sam Božić 25. 12. 2012. Ljepo vrijeme, osvijetljene crkve, krasne jasllice, zvona, puno vjernika (osobito mladih), lijepo pjevanje crkvenih zborova, karakteristika je ovog Božića. Nije nedostajalo božićne radosti. To se primijetilo u vjernika na svakom koraku. U Tuzima su održane mise u Pastoralnom centru jer toliko vjernika župna crkva ne može primiti. Novost ovog kraja je dječja misa u Duhovnom centru u Sukruću koja se održava otprije nekoliko godina. U prelijepoj crkvi sv. Franje ove godine misa se slavila u 18 sati. (Župnik Tuza: p. Paško Gojčaj)

Dana **30. prosinca 2012.** Crkva je proslavila blagdan Svete obitelji. Tom prigodom je u kotorskoj bazilici - katedrali sv.



Zbor sv. Matej iz Dobrote



Zbor sv. Petar iz Gradišnice

Tripuna slavljen sveta misa, a biskup mons. Ilija Janjić blagoslovio je 144 svijeće, čime je započeo molitveni pothvat pod imenom „144 svijeće za 144 obitelji“. Crkva želi i na ovaj način promicati bračne i obiteljske vrijednosti jer bračna zajednica je izvor i temelj, a obitelj prva i životna stanica ljudskoga društva. Stoga su obiteljske zajednice pozvane da, uz upaljenu blagoslovljenu svijeću, svakog dana mole molitvu zagovora i litanije Sv. obitelji do jedne od korizmenih nedjelja kada će se iznad grada Kotora, na crkvu Gospe od Zdravlja, postaviti zavjetni križ pomoraca.

Molitvene nakane ove pobožnosti su za ozdravljenje svih obitelji koje su u krizi, za sve one koje su samo u civilnom braku da se otvore punini Božjega blagoslova crkvenim vjen-

čanjem, za bračnu plodnost o otvorenost životu, za mlade koji se plaše bračnog života, za one koji traže životnog druga da ga po Božjem milosrđu pronađu.

Velikim Božićnim koncertom župnih zborova u crkvi sv. Eustahija 5. siječnja su završeni „II. dani bokeljskih svetaca i blaženika u Godini vjere“. Prije koncerta služena je sveta misa koju je predvodio mons. Ilija Janjić, kotorski biskup.

Na koncertu su nastupili mješoviti župni zbor Bogdašići - Bogišići, župni zbor svetog Antona iz Tivta, župni zbor svetog Mateja iz Dobrote, a kao poseban gost nastupila je klapa „Jadran“ iz Tivta koja je prošle godine proslavila 40. obljetnicu postojanja.

Dana 6. siječnja 2013. obilježen je jedan od najstarijih

katoličkih blagdana - Sveta tri kralja ili Bogojavljenje. Crkva se prisjeća događaja opisanih u evanđeljima kada su tri mudraca s istoka, **Gašpar, Melkior i Baltazar**, prateći zvijezdu repaticu došla u Betlehem pokloniti se novorođenom Isusu. Kada su stigli Isusu, darovali su mu tamjan, kao Bogu, zatim zlato, kao kralju i smirnu, kao čovjeku. Oni su predstavnici poganskih naroda koje je Bog pozvao u svoje kraljevstvo. Njihove relikvije pronašla je sveta Jelena Križarica, majka cara Konstantina, koja ih je pohranila u Carigradu. Kasnije su preneseni u Milano i na poslijetku u Köln, gdje se i danas čuvaju. Sveta tri kralja, Bogojavljenje, Epifanija, obilježavaju i završetak božićnih blagdana.

Betlehem - jasllice

Prve jasllice bile su one u Betlehemu, kada se Isus rodio. Već u ranim stoljećima kršćanstva vjernici su slikali prizore Isusova rođenja u katakombama. Postoje dokazi da su kršćani već u 3. stoljeću štovali mjesto Isusova rođenja u Betlehemu. Majka rimskog cara Konstantina, carica Jelena, dala je sagraditi baziliku nad špiljom u kojoj se Isus rodio. Relikvije betlehemske jasllice čuvaju se u rimskoj bazilici sv. Marije Velike. U podzemnoj kapelici u obliku betlehemske špilje čuvaju se ostaci. U istoj bazilici nalaze se i jasllice od mramora iz 1283., čiji je autor toskanski kipar Arnolfo di Cambio. Bio je običaj da papa na tome mjestu drži božićnu ponoćku.

U srednjem vijeku, u božićno vrijeme izvodili su se igrokazi koji su prikazivali Isusovo rođenje i preteča su živih jasllica. Prve jasllice postavio je sveti Franjo Asiški 1223. godine sa živim ljudima i životinjama. Slavio je ponoćku sa svojom subračom u šumskoj špilji kraj Greccija blizu Asiza. Jasle sa slamom bile su pokraj oltara. Privezao je magarca i konja. Franjo je govorio, nije služio misu jer nije bio svećenik, već đakon. Papa Honorije III. odobrio je Franjino postavljanje jasllica u crkve. Sveta Klara Asiška poticala je postavljanje jasllica u samostanima klarisa. Prve jasllice s figuricama, za koje se danas zna, postavljene su u samostanu Fussenu u Bavarskoj 1252. godine.

Nakon sto godina, gotovo sve crkve u Italiji imale su jasllice u božićnom vremenu. Sicilijanski kralj Karlo III. skupljao je jasllice koje su bile sve sadržajnije i raskošnije. Uskoro su i drugi imali kolekcije jasllica. Prve jasllice u Španjolskoj postavljenije su oko 1300. godine u katedrali u Barceloni.

Jasllice kakve danas poznajemo nastale su u 16. stoljeću. Prve moderne jasllice postavili su u svom kolegiju u portugalskom gradu Coimbri, a prve crkvene jasllice isusovci su postavili u Pragu 1562. godine. Početkom 17. stoljeća jasllice su se pojavile u našim krajevima. Najstarije hrvatske jasllice iz toga vremena čuvaju se na otočiću Košljunu kraj Krka.

Poslije Prvoga svjetskog rata narasla je popularnost jasllicama i počela je komercijalna proizvodnja i prodaja jasllica.



Gospa od snijega, Škaljari



Sv. Antun, Tuzi



Presveto Srce Isusovo, Podg.



Sv. Ivan, Budva



Sv. Nikola, Prčanj



Sv. Tripun



Sv. Jeronim, Herceg Novi

Božićne i novogodišnje jelke

U starom Egiptu jelka se smatrala svetim drvetom, možda i zbog toga što je njezin oblik podsjećao na piramide. Ono što mi danas nazivamo novogodišnjom jelkom, s aspekta tradicije je božićno drvo života. U Boki se javlja dolaskom Austrije u XIX. stoljeću. Obično se kitila smreka i zvala se grana, kod mnogih žitelja kitila se lovorika.

Drvo kao simbol života karakteristično je za sve kulture, još prije pojave kršćanstva. U antičkoj Grčkoj jelka je bila sinonim za rađanje, a u nekim dijelovima Azije smatrana je kozmičkim drvetom zasađenim u središtu univerzuma. Postoje mnoge legende o tome zašto se kiti jelka za Božić, a jedna od najljepših je ona po kojoj je jedan drvosječa u šumi, na Badnju večer, pronašao gladno dijete koje je drhtalo od hladnoće. Poveo ga je kući i nahranio iako ni njegova obitelj nije imala dovoljno hrane. Ujutro, kada su se probudili, dijete više nije bilo u kući, a legenda kaže da je to zapravo bio Isus.

Druga priča kaže da je jedan čovjek na Badnju večer pošao u šumu po drva, a onda je ugledao jelku koja je bila okovana ledom. Kroz grane na njezinu vrhu probijala se svjetlost zvijezda. Bio je toliko očaran prizorom da je otišao kući i, pokušavajući svojoj ženi i djeci dočarati što je vidio, na drvo jelke stavio je bijele vrpce i svijeću kako bi im pokazao izgled te jelke okovane snijegom i ledom, dok je svijeća dočaravala svjetlost zvijezda.

Smatra se da je prva svečana jelka postavljena u katedrali Strasbourgu u (tada) Njemačkoj 1539. godine, sudeći po njemačkom povjesničaru Aleksandru Demantu.

Neki podaci govore da je prva jelka okićena 1605. godine u Strasbourgu, da su s nje visjele jabuke, ušecereno voće i svijeće od papira, a sve to je simboliziralo život i plodnost. Prve jelke naišle su na osudu pa je tako narod bio šokiran kada je 1840. godine princeza Jelena, supruga vojvode od Orleana, u Francuskoj, okitila božićnu jelku. Do 19. st. kićenje jelke bilo je karakteristično samo za sjevernu Europu. Iako novogodišnja jelka potiče iz Njemačke, Britanci su ti koji su je proslavili.

Godine 1846. kraljica Viktorija i princ Albert fotografirali su se sa svojom djecom ispred okićene jelke. Ova fotografija, objavljena u londonskim „ilustriranim novinama“, dovela je do toga da su svi odjednom počeli kititi jelke, posebno plemićke obitelji, a obi-



Najveća jelka na svijetu

čaj se vrlo brzo proširio i na Ameriku. Prvi američki predsjednik koji je pokazao okićenu jelku u Bijeloj kući bio je Frenklin Pirs i jelka je krajem 19. st. postala dio američke božićne tradicije.

Ljudi su dugo jelku kitili voćem, orasima, datuljama, suhim šljivama, sve to je bila radost za djecu i simbol blagostanja. A onda su se pojavili stakleni ukrasi. Legenda kaže da je jedan Nijemac koji je radio kao puhač stakla bio toliko siromašan da je čitavog dana na poslu bio tužan jer nije imao čime okititi jelku i razveseliti svoju djecu. Onda se, pušujući staklo, dosjetio da bi to mogao učiniti staklenim kuglama, napravio ih je i njima okitio jelku. Ovo se svidjelo njegovoj djeci, ali i drugima. Tako su nastali stakleni ukrasi za jelku. Prva umjetna jelka, od plastike, napravljena je negdje oko 1880. godine u Njemačkoj, kako bi se prave jelke sačuvala. Međutim, mnogi ljudi, bez obzira na apele da kupuju plastične jelke, ne žele se odreći pravih zbog mirisa borovine koji je karakterističan za Božić. Danas je kićenje jelke prepušteno mašti svakog čovjeka posebno, ali one se ne mogu zamisliti bez malih svjetlećih lampica koje je prvi put, 1882. godine, upotrijebio Edvard Džonson, pomoćnik Tomasa Edisona.

U spomen na taj događaj jelka je postala simbol Božića i otad se kiti u svakom domu.

Najveća plutajuća jelka na svijetu spuštena je u rijeku u prosincu 2012. godine u Rio De Janeiru. Stablo je visoko 85 metara i smješteno na 11 velikih platformi i osvijetljeno s 3,1 milijuna lampiona. Jelka je ušla u Ginesovu knjigu rekorda kao najveća jelka te vrste na svijetu.

Božićni koncert u Crnogorskome narodnom pozorištu

Tradicija održavanja božićnih koncerata u CNP nastavila se i ove godine. Za razliku od prethodnih, kada su nastupali inozemni izvođači, ove godine nastupili su domaći zborovi i to: „Jedinstvo“ iz Kotora, „Antivari muzika“ iz Bara, „Stanko Dragojević“ i „Vasa Pavić“ iz Podgorice i ženski zbor Muzičke akademije s Cetinja. Na repertoaru su bile poznate kompozicije: „Tebe boga hvalim“, „Ave Marija“, „Te deum“, „Eksore“, „Pohvala djevici Mariji“, „Pjesma nad pjesama“ i poznate božićne pjesme. Najljepši trenutak je svakako zajednički nastup svih zborova s više od 150 sudionika, pod dirigentskom palicom Ilije Dapčevića, koji su izveli kompozicije „Panis Angelicus“ - Cezara Franka i „Tiha noć“ - Franca Schuberta. Osim božićnog ozračja i uspješnog predstavljanja svih ansambala, ovaj koncert je potvrdio postojanje velikoga potencijala zbornog pjevanja u Crnoj Gori.

U povodu katoličkog Božića čestitke su uputili barskome nadbiskupu i srpskome primasu mons. Zefu Gašiju, kotorskome biskupu mons. Iliji Janjiću i svim vjernicima Filip Vujanović - predsjednik Crne Gore, Milo Đukanović - premijer, Ranko Krivokapić - predsjednik Skupštine, Suad Numanović - ministar za ljudska i manjinska prava. „Dan Hristovog rođenja simbolizuje mir, oprostaj i ljubav, kao jedine puteve kojima zajedno možemo ići u budućnost...“, kaže se između ostalog u čestitci Miomira Mugoše, gradonačelnika Podgorice. „Radost Božića uvijek nas iznova podstiče da budemo upućeni jedni na druge, sa vjerom u ljude i vrijednosti međusobnog uvažavanja i poštovanja. Želim da, proslavljajući Božić, očuvamo tradicionalne vrijednosti našeg društva, njegujući mir, toleranciju i razumijevanje. Na taj način čuvamo za buduće generacije nasljeđe naših predaka, od kojih smo naučili da cijenimo zajednički život, dostojanstvo i solidarnost“, poručila je katoličkim vjernicima Maja Čatović, predsjednica Opštine Kotor.

DOČEK NOVE GODINE

Nova godina dočekuje se u svijetu na različite načine i u različitim ambijentima. U Crnoj Gori Kotor je prvi grad u kojemu se Nova godina dočekivala na trgovima u staroj gradskoj jezgri. Kada je ta praksa prekinuta prije pet godina, Budva je započela s dočekom ispred Stoga grada i to do danas zadržala.

Doček 2013. godine organiziran je na otvorenome prostoru u tri primorska grada:

KOTOR

Na Trgu od oružja za doček Nove godine nastupila je grupa „Slatka tajna“ iz Metkovića i „Egzodus“ iz Herceg Novog, a na Trgu svetog Tripuna kotorski sastavi „Who see“ i „Indigo blue“. Doček Nove godine za djecu organiziran je 30. prosinca, spuštanjem Djeda Božićnjaka niz sat kulu koji je mališanima podijelio novogodišnje poklone. U organizaciji diskoteke „Maximus“ 31. prosinca gostovao je Dženan Lončarević, 1. siječnja Severina Vučković.

OPŠTINA BUDVA

Turistička organizacija Budve uz pomoć Opštine Budva organizira doček Nove godine na Trgu ispred Staroga grada 31. prosinca 2012., uz nastup Andrijane Božović i Zdravka Čolića.

Dana 1. siječnja 2013. ispred zidina Staroga grada nastupila je grupa Perper i Parni valjak.

U hotelu Splendid – Bečići nastupili su Hari Mata Hari i Jelena Rozga. U Vili „Oliva“ u Petrovcu 31. prosinca nastupio je Petar Grašo, 1. siječnja Colonia, a 2. siječnja Petar Grašo, Pljevaljski tamburaši, Bane Nedović i Žuti Serhatlić. U hotelu „Palas“ u Petrovcu 31. prosinca i 1. siječnja goste je zabavljao Halid Bešlić i Neda Ukraden. Na Paštrowsko veče 2. siječnja, koje je prepoznatljivo po mediteranskom duhu, nastupila je jedna od najpopularnijih grupa s prostora bivše Jugoslavije.

HERCEG-NOVI

Na Trgu Nikole Đurkovića posjetitelje je zabavljao rock sastav iz Nikšića „Društvo skrivenih talenata“. Točno u ponoć, niz sat kulu spustio se Djed Mraz.

DUBROVNIK

Doček najluđe noći organiziran je na Stradunu. Uz glazbu, vesele i veliki vatromet, mnogobrojni gosti iz cijelog područja ispratili su staru i dočekali novu 2013. godinu. Više tisuća posjetitelja u novu godinu glazbom su uveli Sanja Doležal i Novi Fosili, Tomislav Bralić & Klapa Intrade, te domaći sastav Da Riva.

„Dubrovniče, sretna Nova godina! Dragi prijatelji, Dubrovčani i gosti, neka čarolija najljepšega grada uđe u vaša srca, misli, snove i neka vam ispuni sve želje“, zaželio je gradonačelnik Andro Vlahušić, nakon čega je tradicionalno prvi novogodišnji valcer zaplesao sa suprugom.



Andro Vlahušić čestita Novu godinu



Doček na Stradunu

Neobični novogodišnji običaji

U velikom broju zemalja u svijetu prisutni su neobični novogodišnji običaji, tako:

Haićani smatraju da je neka vrsta imperativa provesti Novu godinu na što bolji način kako bi godina koja nas očekuje bila uspješnija, zato oni na taj dan izmjenjuju darove.

Filipinci rade ručno rađene topove od bambusa koji služe kako bi 'ispucali' staru godinu.

U Južnoj Koreji postoji običaj nošenja tradicionalne korejske odjeće 'hanbock' i jede se specijalni kolač od riže jer Korejci vjeruju da riža donosi sreću.

Brazil voli običaj nošenja bijele odjeće u novogodišnjoj noći kako bi godinu koja slijedi ispunili sreća i mir. Ljudi koji žive pokraj mora mogu zaželjati želju i otići na obalu jer za njih vrijedi legenda koja kaže da će im božica mora ispuniti sve želje ako preskoče sedam valova i bace u more cvijeće.

Ako se zateknete u **Venezueli** za Novu godinu, šetajte se cijelu noć s punom putnom torbom jer ćete tako ostvariti svoje želje vezane uz putovanja koja vam treba donijeti Nova godina.

U Australiji je za Novu godinu ljetno vrijeme, tako da oni slave na plažama. Staru godinu tjeraju zviždaljkama i trubama, a novu dočekuju vatrometom.

Norvežani se za Novu godinu časte pudingom od riže

u kojem je skriven jedan badem. Puding se servira u velikoj posudi i poslužuje u zdjelicama, a ona osoba koja u svom pudingu pronađe badem bit će najsretnija u novoj godini.

Danci su posebno maštoviti jer tijekom godine čuvaju staro posuđe koje bacaju u prijateljeva vrata za Novu godinu. Dakle, ako ispred nečijih vrata u Danskoj nađete na gomilu krhotina, ne brinite se, to samo znači da ta osoba ima gomilu prijatelja!

U Bjelorusiji se organiziraju za Novu godinu posebne igre za neudane žene u kojima se one natječu u spretnosti i tako dokazuju koja će se prva udati u nadolazećim novogodišnjim mjesecima.

U SAD-u u većini krajeva svinjsko meso simbolizira prosperitet i jede se sa 'sretnim' graškom i listovima kupusa koji predstavljaju papirnat bankovne vrijednosnice.

U Južnoj Americi, u zemljama kao što su Brazil i Bolivija, stanovnici u gradovima kao što su Sao Paulo i La Paz za Novu godinu odijevaju donje rublje jarkih boja. Oni koji se odluče za crvenu imat će ljubavi, oni u žutome žele novac.

Španjolci u ponoć pojedu 12 zrna grožđa - po jedno svaki put kad otluca sat - da bi osigurali 12 sretnih i slatkih mjeseci. Oni duhoviti ponekad grožđe ukućanima zamijene maslinama.

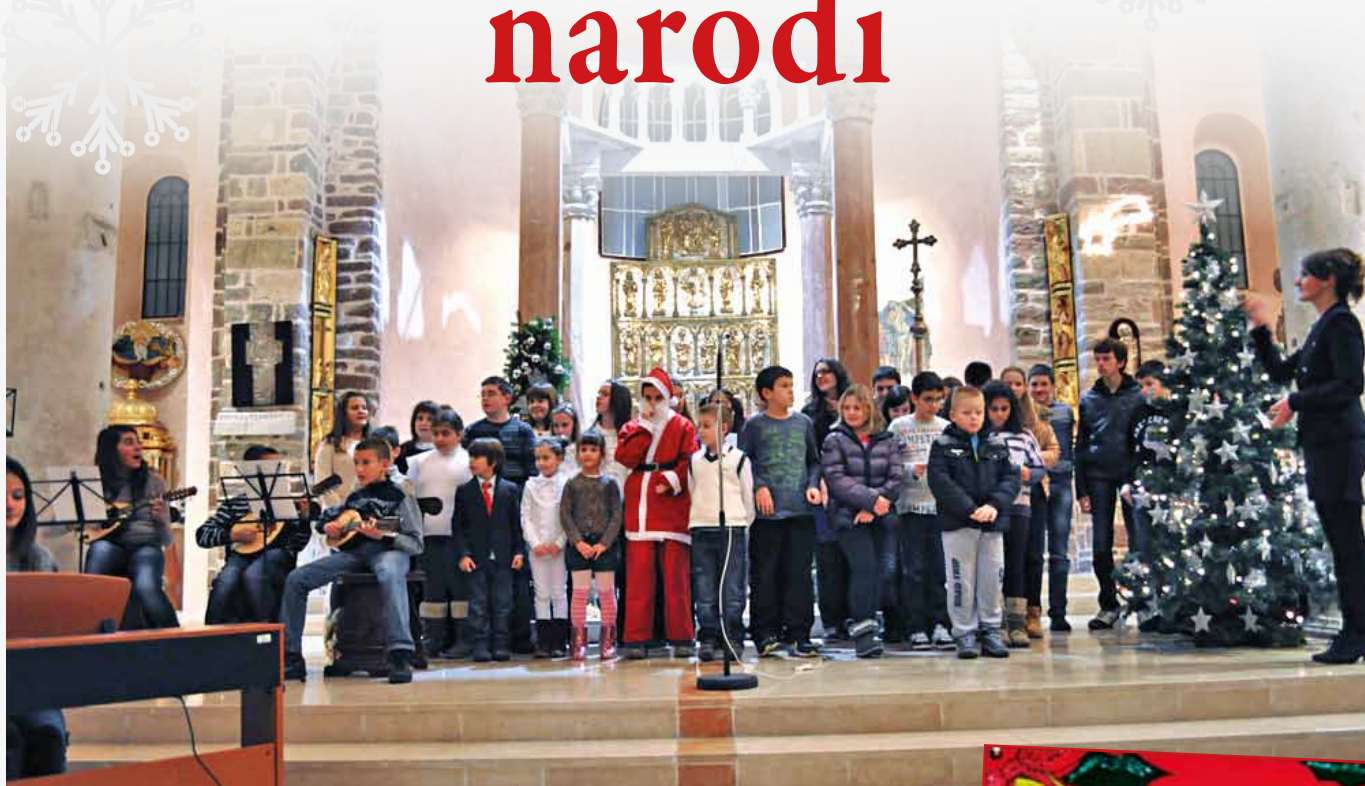
U Njemačkoj za Novu godinu žrtvuju luk - šest glavica na pola i posole. Svaka polovina predstavlja po jedan mjesec u godini. Zatim se

luk ostavlja da odstoji kako bi uz njegovu pomoć predviđali vrijeme. Ako se sol rastopi, znači da će taj mjesec biti kišan, a ako je sol ostala na površini, bit će sunčanih i toplih dana. Također, prije ponoći na tanjurima ostavljaju malo hrane za poslije ponoći, na taj način vjeruju da će osigurati zalihe u nadolazećoj godini.

Po japanskoj tradiciji, kao obveza za supružnike je seksualni čin u večeri prvog dana nove godine, a naziv u prijevodu znači „prvi put na poslu“ dok je posljednji seksualni čin u staroj godini „isplata“.



Priredba ususret Božiću - Radujte se, narodi



Najradosniji kršćanski blagdan Božić slavi se 25. prosinca te predstavlja rođenje Ljubavi, najvećeg dara preko kojeg osjećamo život. Sama riječ Božić označuje tek rođenoga Isusa, maloga Boga. Ta umanjenica, otkako se počela upotrebljavati za naziv blagdana Isusova rođenja, postala je riječ koja najčešće simbolizira ljubav i koja priziva vrijeme obiteljskog okupljanja, mira i blagostanja. Zato ne iznenađuje postojanje u hrvatskom jeziku nerijetko korištene fraze nije *svaki dan Božić*. Posebnost toga dana u

godini suviše je isticati. Za njega se pripremamo u vremenu koje mu prethodi, a koje se naziva došašće ili advent.

U adventskom vremenu važan je datum, osim svima znanog blagdana biskupa Nikole iz Mire, darivatelja dobre djece, i blagdan svete Lucije koji se slavi 13. prosinca. Mnogi Hrvati njeguju stari običaj da na taj dan siju pšenicu koju puštaju rasti do Božića, kako bi svojim zelenilom usred zime ukazivala na plodnost i novi život. Na Božić se pšenica uređuje, često crveno-bijeloplavom trobojnicom, a katkad



se unutar nje stavlja jabuka ili pak svijetla. Ukrašavanje doma božićnom pšenicom samo je jedan u nizu brojnih i lijepih hrvatskih božićnih običaja.

Kolede ili kolende naziv je narodnih napjeva koje čestitari pjevaju prilikom ophoda kuća uoči Božića i Nove godine. Običaj kolendavanja prvi je put potvrđen u Statutu Dubrovačke Republike iz 13. stoljeća, a sačuvan je u promijenjenom obliku do danas. Stoljeća kolendavanja nisu izmijenila običaj darivanja čestitara, kolendara. Neki od tipičnih darova su smokve, grančice masline, naranče, slatkiši, rakija, vino i u novije vrijeme novac.

Hrvatska glazbena tradicija obiluje i drugim vrstama božićnih pjesmama i napjeva, te se i smatra da je upravo hrvatska narodna glazbena riznica jedna od najbogatijih božićnim popijevkama. Neke od poznatijih su: *Danas se čuje, Djetešce nam se rodilo, Dvorani neba, Kyrie eleison, Narodi nam se, O Betleme, O pastiri, čudo novo, Spavaj mali Božiću, Svim na zemlji, Tri kralja jahahu, U to vrijeme godišta, Veselje ti navješćujem*. Pažljivijem oku neće promaći da u ovom popisu hrvatskih božićnih pjesama nedostaje jedna koja poziva narod da se raduje Isusovom rođenju.

Hrvatsku narodnu božićnu pjesmu *Radujte se, narodi* učenici Hrvatske nastave u Crnoj Gori uzeli su kao naziv priredbe koju su ususret Božiću pripremili sa svojom nastavnicom. Raznolike i zanimljive sadržaje inspirirane božićnim blagdanima učenici nastave hrvatskog jezika i kulture izveli su u Katedrali svetog Tripuna 20. prosinca. Svojim dolaskom učenike su na poseban način podržali: kotorski biskup, preuzvišeni monsinjor Ilija Janjić, generalni konzul

Republike Hrvatske Božo Vodopija, generalni vikar Kotorske biskupije monsinjor Anton Belan, konzul prvog razreda u GK RH Kotor Andre Santini, predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća Miroslav Franović, predsjednik Hrvatskog građanskog društva Crne Gore Mirko Vičević, predsjednik Hrvatske krovne zajednice *Dux Croatorum* Zvonko Deković, direktor Radija Dux Miroslav Marušić, brojni svećenici Kotorske biskupije i ne na posljednjem mjestu – učeničkim uspjesima najponosniji – roditelji, obitelji i prijatelji.

Dvije učenice, voditeljice programa, uvodile su posjetitelje u svaku pojedinu točku opisivanjem što će se moći čuti, vidjeti, referiranjem na hrvatsku tradiciju, običaje, kulturu. Od njih se, primjerice, moglo čuti koje su to recitacije napisali sami učenici, koje su pjesme sami skladali. Nakon izvedbe većeg broja prigodnih recitacija, nekoliko igrokaza i glazbenih točaka, uslijedilo je zajedničko pjevanje pjesme *Radujte se, narodi* kojem su se rado pridružili i svi nazočni u Katedrali.

Osim putem plakata koje su učenici maštovito osmislili i načinili, informacije o priredbi donijeli su i brojni mediji, Skala radio, Radio Kotor, Radio Tivat, te na poseban način Radio Dux koji, kao i *Hrvatski glasnik*, sustavno prati aktivnosti učenika hrvatske nastave.



Po završetku priredbe, došavši s darovima, učenike je neizmerno razveselila Baka Božićnjak. Slatkiše hrvatskih robnih marki Kraš i Zvečevo, kao darove učenicima, omogućili su velikodušni prilozi Hrvatskog građanskog društva Crne Gore, Hrvatske građanske inicijative, Hrvatskog nacionalnog vijeća, te Leda.

Priredbom *Radujte se, narodi* kroz pjesme, recitacije, igrokaze i scenske nastupe učenici su u Kotorskoj katedrali na jedinstven način čestitali Božić – ispleli su priču o važnosti tradicionalnih vrijednosti dobrote i poštenja, ali i predstavili lijepe običaje iz riznice bogate hrvatske božićne baštine.

Prof. Ana Šarčević

Razgovori u povodu

S velikim zadovoljstvom predstavljamo vam tri dame: Mariju Vučinović, Blanku Radošević Marović i Ljerku Dragičević, koje obnašaju funkcije u parlamentarnoj i izvršnoj vlasti i koje se, svaka u svojoj domeni, zalažu za prava hrvatske manjine u Crnoj Gori.

Ministrica bez portfelja Marija Vučinović



Marija Vučinović

Razgovor vodila:
Tijana Petrović

Na parlamentarnim izborima održanim krajem prošle godine Hrvatska građanska inicijativa nastupila je samostalno i postigla povijesni uspjeh osvojivši poslaničko mjesto u crnogorskoj Skupštini. I do sada je stranka HGI imala svoga predstavnika među poslanicima, ali s tom razlikom što je tada bila dio koalicije, dok je ovoga puta zadovoljstvo veće jer je to plod vlastitog rada i zalaganja, i potvrda da su na dobrome putu. Gospođa Ljerka Dragičević i dalje će se zalagati iz poslaničke klupe za prava hrvatske manjine u Crnoj Gori. Još je jedna velika pobjeda ostvare-

na kao rezultat prošlih izbora – HGI je dobila mjesto i u izvršnoj vlasti. Nova ministrica bez portfelja u Vladi CG je predsjednica stranke gospođa Marija Vučinović. Gospođa Blanka Radošević Marović još od 2010. godine obavlja funkciju pomoćnice ministra za ljudska i manjinska prava.

HG: Prvi puta u povijesti Hrvata u Crnoj Gori, hrvatska zajednica ima svog predstavnika u državnoj vladi, svog ministra, odnosno ministricu. Kakav je to osjećaj i što Hrvati u CG mogu od toga očekivati?

Vučinović: Osjećaj odgovornosti koji sam i do sada imala kao predsjednica stranke dodatno je povećan mojim izborom za ministricu u Vladi Crne Gore. Ponosna sam na činjenicu da je Premijer, koji sastavlja Vladu i bira svoje najbliže suradnike, izabrao mene kao predsjednicu HGI-a na ovu funkciju. Time je dodatno potvrdio afirmativno mišljenje o stranci koju vodim ali i o meni osobno. Smatram da je to kruna prepoznatljivosti vođenja politike HGI-a za protekli desetogodišnji rad.

Kao ministrica u Vladi zastupaću interese svih Hrvata, kao i interese svih građana, i time potvrditi još jednom da HGI uz to što je nacionalna stranka baštini i najdublju građansku orijentaciju. S funkcije koju obnašam sigurno ću dati maksimalan doprinos da se već dobri odnosi između Crne Gore i Republike Hrvatske još više ojačaju.

HG: Vi ste u novoj crnogorskoj Vladi Ministrica bez portfelja. Koja su vam pitanja povjerena i što taj posao znači za hrvatsku manjinu?

Vučinović: Pošto je ovo prvi put da je nekom iz HGI-a i uopće iz hrvatske zajednice povjerena tako visoka i odgovorna funkcija uobičajeni je put ka zauzimanju jednog resornog ministarstva da se prođe put ministra bez portfelja kako bi se upoznao rad cijele Vlade.

Moje radne obveze su praeenje rade Vlade kroz Komisiju za politička pitanja kao i vođenje povjerene komisije.

HG: Poznato je kako naša, po broju pripadnika, mala zajednica u Crnoj Gori baštini veliki postotak nepokretnog i pokretnog kulturnog

naslijeđa. Mislite li kako bi bilo normalno i u redu da i u Ministarstvu kulture bude bar jedan predstavnik iz sastava hrvatske zajednice?

Vučinović: Činjenica je da je veličina kulturnog blaga Hrvata u Crnoj Gori neprocjenjiva i u velikoj mjeri samim time je postala dio svjetske kulturne baštine. Sa mjesta ministrice podržavati ću sve aktivnosti i akcije koje se budu poduzimale da i dio nematerijalne kulturne baštine bude stavljen pod zaštitu UNESCO-a. To se u prvom redu odnosi na: Bokeljsku mornaricu, Dobrotsku čipku, fašinadu ...

Što se tiče Ministarstva kulture, svakako se slažem sa Vama da bi bilo normalno i u redu, da netko iz hrvatske zajednice participira na visokoj poziciji u Ministarstvu za kulturu i ne samo u tom ministarstvu. Međutim činjenice govore: Hrvatska građanska inicijativa je uz sve općinske pozicije do sada odrađene uspješno samostalno da se izbori za mjesto poslanice u crnogorskom Parlamentu, pomoćnice Ministra za ljudska i manjinska prava i ministrice u Vladi Crne Gore.



MARIJA VUČINOVIĆ

Rođena u Rijeci, gde je i završila tehnički fakultet – odsjek brodogradnje i stekla zvanje diplomiranog inženjera brodogradnje. Šesnaest godina radila u Jadranskom brodogradilištu u Bijeloj u konstrukcionom uredu na poslovima glavnog konstruktora i rukovodioca ureda. Od osnivanja HGI-a, odnosno od 2002. godine, uključuje se u politički Rad HGI-a i bila izabrana za potpredsjednicu stranke. Od 2005. godine obavlja dužnost predsjednika stranke. Bila je član Hrvatsko-crnogorskog međudržavnog savjeta. Odbornik je u lokalnom parlamentu od konstituiranja stranke i predsjednik kluba odbornika. Po automatizmu funkcije koju obavlja u političkoj stranci član je Hrvatskog nacionalnog vijeća. Radila je kao tehnički direktor u JP Vodovod – Tivat. Od 4. decembra 2012. godine obavlja funkciju ministra bez portfelja u Vladi Crne Gore.

Poslanica u Skupštini Crne Gore *Ljerka Dragičević*

HG: Na nedavnim parlamentarnim izborima HGI je nastupila samostalno. Zavaljujući novom izbornom Zakonu, kojim je predviđen cenzus za hrvatsku manjinu od 0,35%, Hrvati su izborili jedan mandat u novom sazivu Skupštine. Kakva je razlika imati svoj vlastiti mandat, za razliku od ranije, kada ste mandat dobili s liste koalicijskog partnera?

Dragičević: Najprije, novim Zakonom o izboru odbornika i poslanika nije „predviđen cenzus“, već sam se kao zastupnica HGI uz pomoć cijenjenog članstva i rukovodstva HGI, izborila da Hrvati imaju svoje mjesto u tom ustavnom Zakonu i da imamo manji cenzus shodno našoj populaciji i glasačima.

Kako smo bili svjesni da glasačko tijelo HGI nije veliko jer je hrvatsko glasačko tijelo u

drugim partijama i ako im one ne pružaju nikakve šanse kao Hrvatima, već samo kao pripadnicima tih stranaka, neke mrvice pojedincima, morali smo se /i sam se, izboriti za taj niži cenzus, što je jedna od velikih pobjeda HGI.

Isto kako smo kao Hrvati ušli u Ustav, tako smo ušli i u ovaj ustavni Zakon o izboru odbornika i poslanika i to je sada potpuno druga stvar u odnosu kada smo bili na koalicionoj listi, a HGI je postigao:

Ušli smo u Ustav Crne Gore kao konstitutivni narod.

Imali smo da prva Hrvatica u povjesti predsjedava Skupštinom Crne Gore 24 saziva kao najstarija zastupnica.

Izborili smo se za jedno mjesto Pomoćnika ministra za ljudska i manjinska prava.

Izborili smo niži cenzus u Zakonu o izboru odbornika i poslanika.

Izašli prvi put samostalno na parlamentarne izbore i izabrali svog kandidata.

Izborili se za jedno ministarsko mjesto.

Sve su ovo povjesni trenuci HGI, Hrvata u Crnoj Gori bez obzira gdje su, i zaloga su za dobru i sretniju budućnost Hrvata na ovim prostorima.

O onim drugim zaslugama niste pitali pa neću ni odgovarati, to ostavljam za drugi put.

HG: Prvi predstavnik Hrvata u Skupštini Crne Gore je bio pok. Božo Nikolić, a Vi ste zastupnica već u dva mandata. Kakva su Vam iskustva sa zasjedanja Skupštine i u radu skupštinskih Odbora?



Ljerka Dragičević

Dragičević: Sigurno da su veće beneficije kada je samostalno izabran zastupnik/ca nego kada ste na koalicionoj listi. Na koncu izašavši samostalno na izbore oktobra 2012. godine, mi smo kao HGI izmjerili svoje snage, dobili podršku svojih cijenjenih članova i glasača i sigurni smo na čemu smo. I pored svih ponuda da opet budemo na nečijoj listi, mi smo odlučili kao stranka da idemo samostalno i vidite, nismo pogriješili.

Sada imamo veća prava i šanse. Između ostalog imamo i svoj (i ovo je prvi put i povjesni je trenutak) klub i više prava i vremena za izlaganje na Odborima i na samom Plenumu.

Inače moja osobna iskustva u 24 sazivu bila su jako dobra, a sada u ovom 25 sazivu Skupštine sigurno da će biti i bolja.

HG: Za koja ćete se načela boriti u tijeku Vašeg zastupničkog mandata?

Dragičević: Zalagati ću se da sva prava koja mi Hrvati imamo zagaranirana Ustavom, budu i poštovana.

HG: Smatrate li da je izbornim Zakonom trebalo definirati da mandat pripadne manjinskoj zajednici, ne političkoj stranci, koja zastupa samo svoje članstvo i za njega se bori?

Dragičević: Do sada nisam imala prilike u Parlamentu sresti nikog drugo do pripadnike političkih partija, a da li će u budućnosti biti drugačije pa Skupštinu činiti pripadnici NVO-a, to ostavimo za budućnost.

Kako su Hrvati složni, to govori i i ovo vaše pitanje!? Država Crna Gora se ponosi nacionalnim manjinama. Crna Gora je donjela sve Zakone o zaštiti nacionalnih manjina i napokon: izdvaja značajna sredstva za funkcioniranje i održavanje nacionalnih manjina – zajednica. HGI je i građanska i nacionalna stranka Hrvata, ali i sve druge građanske partije imaju u svom imenu nacionalno biće, kao npr.: SDP Crne Gore, DPS Crne Gore, LP Crne Gore..... razlika je samo u tome što HGI uvijek prvenstveno zastupa interese Hrvata (i kada nema interesa od fondova i donatora), pa čak kao u godinama svog osnutka i sama je spremna da da svoja sredstva za zajednicu.

Nadam se da smo sa ovim napokon razriješili ovo pitanje i da nitko ozbiljan ne vjeruje da ako se izjašnjavaš kao Hrvat i pripadaš hrvatskoj stranci, da si time povrijedio Crnu Goru za koju su svi pripadnici HGI iskazali maksimalno domoljublje. Da nismo politička stranka ne bi se imao tko ili nitko od Hrvata za što založiti

i što izboriti, s obzirom da se ne bi pogodili: tko? što? kako? zašto? Najvažnije je da nas politički okuplja, kao svuda u svijetu, stranka a kulturno to čine društva. I možda je još važnije ponašati se u skladu sa našom devizom u predizbornoj kampanji **„Odlučno svi“ da idemo naprijed i da nas ljubav kao Hrvate veže, što nam i naša vjera propovjeda i čemu nas uči.**

HG: Pratite li rad hrvatskih udruga i kakve kontakte sa njima imate?

Dragičević: Kao jedina parlamentarna zastupnica iz autentične hrvatske stranke koja predstavlja Hrvate u Skupštini Crne Gore, pratim sve aktivnosti u hrvatskoj zajednici, pa tako i u hrvatskim udrugama i pokušavam shodno svom slobodnom vremenu analizirati njihov rad.

HG: Vi ste jedna od osnivača HGD CG, hoćete li uskoro, kao zastupnica, službeno posjetiti naše Društvo?

Dragičević: Kada me god službeno pozovete naći ću vremena da vas obiđem i ako imam jako puno obaveza i vrlo malo slobodnog vremena. Ali, vaš će poziv za mene biti imperativan i biti će mi zadovoljstvo posjetiti vas!



LJERKA DRAGIČEVIĆ

Rođena je u Budvi. Diplomirani ekonomista. Osnovnu školu završila je u Budvi, gimnaziju "Slobodan Škerović" u Titogradu, a nakon toga i Ekonomski fakultet.

Radila u turizmu 31 godinu, a četiri godine u Skupštini opštine Budva, gdje joj je bilo prvo zaposlenje. Radila u "Montenegroexpress-u" Budva, na raznim mjestima: od šefa poslovnice i šefa plana i analize, do mjesta finansijskog direktora, direktora operative, te direktora investicija. U "Cetinje turistu" bila direktor prodaje, dok je u "Alliancetours"-u Podgorica, turističkoj agenciji Saveza sindikata Crne Gore, bila zamjenik direktora. Govori francuski, njemački i italijanski jezik. Članica je Kluba poslanika Albanskih partija, HGI i LPCG; Odbora za ljudska prava i slobode i Odbora za rodnu ravnopravnost.

Pomoćnica ministra za ljudska i manjinska prava **Blanka Radošević - Marović**

HG: Već duže vremensko razdoblje obnašate funkciju pomoćnika Ministra za ljudska i manjinska prava CG. Za koja ste pitanja zadužena i kakve koristi hrvatska zajednica od toga ima?

Radošević Marović: Kao što ste mogli primijetiti zadužena sam prevashodno za oblast ljudskih prava, ali to ne znači da nisam u toku svih aktivnosti ovog Ministarstva kada su u pitanju manjine.

Kao svoj poseban doprinos mogu navesti učešće u **izradi izvještaja o zastupljenosti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u organima i organizacijama državne uprave i lokalne samouprave.**

Za učešće u ovom istraživanju (koje je Ministarstvo sprovelo zajedno sa Upravom za kadrove) bila sam posebno zainteresovana i kao pripadnik hrvatske manjine i kao sociolog, budući da sam u ovim aktivnostima, u potpunosti "na svom terenu".

Kao što je već poznato, rezultati su pokazali veoma izraženu neravnomjernu zastupljenost pripadnika manjina u držav-

nim institucijama i javnom sektoru, što obavezuje Vladu za donošenja novih efikasnijih preporuka i mjera kako bi se ispoštovala Ustavom zagarantovana posebna manjinska prava na srazmjernu zastupljenost u navedenim institucijama (Član 79, Ustava CG).

HG: Pratite li rad hrvatskih udruga i kakve kontakte imate s njima?

Radošević Marović: Naravno da pratim rad hrvatskih udruga. Sa pojedinim predstavnicima naših udruga imam i prijateljske kontakte što je razlog više da se bolje upoznam i sa problemima sa kojima se sreću u pokušajima da afirmišu kako naše nasljeđe tako i savremene tokove. Najčešća barijera u realizaciji njihovih projekata i aktivnosti je novac, ali, ima i nerazumijevanja.

HG: HGD CG svih proteklih 11 godina dobro surađuje sa Vašim Ministarstvom. Planirate li uskoro i Vi, kao predstavnik hrvatske nacionalne manjine u tom Ministarstvu, posjetiti ovo Društvo?



Blanka Radošević Marović

Radošević Marović: Da, saradnja sa Hrvatskim Glasnikom i Ministarstvom traje jako dugo i poznato mi je da su svi dosadašnji Ministri imali visoko mišljenje o ovom našem glasilu, a pohvalni komentari koji su se čuli su i meni pricinjavali zadovoljstvo.

Naravno da ću, uprkos obavezama koje nikako ne jenjavaju, sa zadovoljstvom prihvatiti Vaš poziv da dođem i u HGD i u redakciju Hrvatskog glasnika.



BLANKA RADOŠEVIĆ MAROVIĆ

Rođena je u Kotoru. Filozofski fakultet – Grupu za sociologiju i filozofiju, završila je na Univerzitetu u Beogradu. Radno iskustvo je stekla: u Opštinskom komitetu SK u Tivtu; u Kulturnom centru, u istom gradu, na mjestu direktorke; u stručnoj službi Centralnog Komiteta SKJ – u Sektoru za idejni i teorijski rad na mjestu samostalne savjetnice, a potom šefice kabineta člana Predsjedništva; u Poslovnom sistemu "Grmeč", na mjestu Direktorice marketinga; u Novinsko-izdavačkom preduzeću "Pobjeda" a.d., na mjestu Direktorice marketinga i na mjestu Direktorice Novinsko-izdavačkog sektora. U Ministarstvu za ljudska i manjinska prava radi od 01.01. 2010. godine, na mjestu Pomoćnice ministra i zadužena je za Sektor ljudskih prava. Od 01. 06. 2012.g., nakon izmjena u organizaciji rada Vlade CG, prelazi u Ministarstvo pravde i ljudskih prava na mjesto Pomoćnice ministra. Osim redovnih poslova u Ministarstvu koje se odnose, prije svega na zakonodavne aktivnosti kada je u pitanju zaštita ljudskih prava, posebno najranjivijih društvenih grupa, angažovana je i u nekoliko radnih timova, savjeta na nacionalnom nivou i komisija čiji je zadatak, takođe, što efikasnija zaštita ljudskih prava.

*NAKON PET GODINA SLUŽBOVANJA U KOTORU BOŽO VODOPIJA,
GENERALNI KONZUL REPUBLIKE HRVATSKE U CRNOJ GORI,
VRAĆA SE U DUBROVNIK*

Ustrajan trud na uspostavi dobrosusjedske suradnje



Za radnim stolom

Vraćam se u svoju matičnu kuću Hrvatsku radio-televiziju, a radit ću u Dubrovniku. A što se tiče Kotora i Crne Gore, pet i pol godina života ovdje iznjedrilo je mnogobrojna prijateljstva, kontakte i dobra poznanstva. To je ono što ostaje, što nadilazi i mandate i omeđenosti bilo koje vrste. Iza svega i iznad svega ostaju Ljudi. Naravno, s velikim početnim slovom.

Razgovor vodio:
Tripo Schubert

Na oproštajnom druženju, priređenom u povodu završetka misije generalnog konzula, na kojem su bili prisutni mnogobrojni uzvanici iz političkog, vjerskog i kulturnog života, Vodopija je zahvalio i, između ostalog, rekao: „Uvijek sam se veselio i veselim se svakoj aktivnosti koja je pridonosila ponajprije normalizaciji odnosa, a onda uspostavi i proširenju suradnje između Republike Hrvatske i Crne Gore, osobito



Božo Vodopija, generalni konzul RH i počasni član HGD CG pozdravlja sudionike Skupštine Hrvatskog građanskog društva

između dviju susjednih regija, između Boke kotorske i Dubrovačko-neretvanske županije. Gradeći taj mozaik dobrih odnosa znam da radimo nešto za budućnost, za našu djecu. Ako sam u taj mozaik i ja uspio ugraditi neki svoj kamenčić, na to sam vrlo ponosan.“

Ovaj trenutak bio je povod za razgovor koji objavljujemo u Hrvatskome glasniku.

HG: Devedesetih godina biti Hrvat u Boki kotorskoj nije bilo lako. Hrvatska javnost nije puno znala o našoj povijesti i sadašnjosti. Vi ste prvi, na Hrvatskome radiju – Radio Dubrovniku, pokrenuli i nekoliko godina vodili emisiju „S Hrvatima Boke“. Prisjetimo se tih dana...

VODOPIJA: Ranih devedesetih godina pokrenuo sam autorsku polusatnu emisiju „S Hrvatima Boke“, koja se jedanput tjedno, uz re-prizu, emitirala na HR Radio Dubrovniku. Cilj je bio obrađivati probleme bokeljskih Hrvata, koji u to vrijeme nisu imali pristupa nikakvome

medijskom prostoru. Uz informativnu ulogu emisije, koja se slušala i u dubrovačkom kraju i u Boki, nastojao sam i na edukativan način prezentirati prebogat baštinu, povijest, kulturu, književnost, pomorstvo, graditeljstvo Boke te ulogu Katoličke crkve odnosno Kotorske biskupije, koja je dugo bila jedina čuvarica nacionalnih i vjerskih istina i vrednota. U šest i pol godina neprekidnog trajanja, u emisiji su gostovala mnogobrojna eminentna imena iz javnog, društvenog, kulturnog, političkog i crkvenog života, a koji su o Boki imali što reći. O Hrvatima u Crnoj Gori više se i sustavnije počelo govoriti u raznim medijima tek poslije prvoga organiziranog hodočašća tamošnjih vjernika na blagdan sv. Vlaha u Dubrovnik 1997., te osobito na susretu s papom Ivanom Pavlom II. u Splitu godinu dana kasnije.

HG: Autor ste i mnogobrojnih televizijskih priloga o Hrvatima u Crnoj Gori, a ovdje ste o toj temi snimili i nekoliko dokumentarnih fil-

movu u produkciji HRT-a. Posebno se pamte dokumentarci o obnovi kotorske katedrale, zatim „Tragom Arbanasa“, „Barska nadbiskupija – reliquiae reliquiarum“ te „Kad splasnu jedra“, koji kroz priču bokeljskih obitelji Brajnović i Tomić oslikavaju sudbinu mnogih hrvatskih obitelji u ovome kraju. Koliko je Vaš dolazak u našu sredinu kao diplomata na funkciji generalnog konzula nastavak započetog posla kao novinara i reportera?

VODOPIJA: Taj posao mi je u svakom slučaju koristio jer sam dobro poznavao mnoge ljude i sredinu u koju dolazim. Prethodno znanje osobito mi je dobro došlo u dijelu posla koji se odnosi na rad s hrvatskom manjinom jer sam izbliza pratio njihovo „hvatanje zraka“ u buđenju demokracije, osnivanje prvih udruga, prve javne nastupe... Posao je olakšavala i činjenica što hrvatska manjina u Crnoj Gori nikada nije bila nekakav remetilački činitelj, već iznimno lojalna crnogorskoj državi, čiju je samostalnost, vjeruje se, stopostotno podržala na referendumu.

HG: Što biste posebno apostrofirali osvrćući se na vrijeme koje je za Vama?

VODOPIJA: Prioritet svakako zaslužuje sreća što sam ovdje upoznao puno divnih i dragih ljudi. Pravih prijatelja. To je ono što ostaje i što nije ograničeno nikakvim mandatima. Osobno, a ne samo profesionalno, veselim se svakom trenutku kad sam mogao pridonijeti obnovi pokidanih veza između Hrvatske i Crne Gore, osobito između susjeda Boke kotorske i Dubrovačko-neretvanske županije. Ostvareni su mnogobrojni projekti u gospodarstvu, znanosti,

kulturi, sportu i u mnogim drugim segmentima života. Pamtit će se i susreti s proslavom Dana hrvatske državnosti na kotorskoj Citadeli. Svaki demokratski iskorak koji je proširivao prava nacionalnih manjina u Crnoj Gori, među njima i hrvatskoj autohtonoj zajednici, iznimno veseli. Hrvati u Crnoj Gori prvi put u svojoj povijesti imaju svoga izravnog predstavnika u državnome parlamentu, zastupnicu Ljerku Dragičević i ministricu u Vladi CG Mariju Vučinović. Također, u obje zemlje prepoznat je i izniman trud Hrvatskoga građanskog društva pa su njegovi čelnici dr. Ivan Ilić i Tripo Schubert dobili visoka hrvatska i crnogorska odličja. Iz svog mandata svakako će pamтити 5. veljače 2009. godine kad je Generalni konzulat RH počeo raditi u prostorijama na Trgu od oružja i 8. srpnja 2008. kad je potpisan međudržavni ugovor kojim je Crna Gora Republici Hrvatskoj ustupila Dom pomoraca na Pjaci od muzeja, za diplomatske i druge potrebe, u skladu sa zakonima Crne Gore.

HG: Ima li izgleda da se ta palača konačno stavi u funkciju i koliko je realno očekivati da u njoj i hrvatska društva nađu svoje mjesto, konkretno HGD CG?

VODOPIJA: Vlasnik te zgrade sada je Vlada Republike Hrvatske. Određene tehničke teškoće oko preseljenja dosadašnjih korisnika, što je obveza prethodnog vlasnika, usporile su i izradu projekta buduće namjene. Međudržavnim ugovorom jasno je definirano da će taj prostor RH koristiti za „diplomatske i druge potrebe“. U mnogim razgovorima prethodnih godina nekako se iskristaliziralo stajalište da bi u toj zgradi trebao biti i Hrvatski kulturni centar. No, konačno



Na proslave Dana državnosti pristižu gosti kotorski biskup mons. Janjić, dubrovačko-neretvanski župan Dobroslavić...

odluku, vezanu uz odgovarajući projekt, treba donijeti Vlada RH, odnosno Ministarstvo vanjskih i europskih poslova.

HG: Posebno se pamte i pamtit će se proslave Dana državnosti Republike Hrvatske u Kotoru, u Vašoj organizaciji.

VODOPIJA: Htjeli smo na poseban način pokazati prisutnost Generalnog konzulata u Kotoru i povezanost kako s hrvatskom manjinskom zajednicom u Crnoj Gori, tako i s ljudima koji tu žive, sa stanovnicima Kotora i Crne Gore. Generalni konzulat Republike Hrvatske u Kotoru konzularno



S oproštajnog druženja



S predsjednikom Crne Gore Filipom Vujanovićem i gradonačelnicom Kotora Marijom Čatović

pokriva područje primorskih općina i prijestolnicu Cetinje, a predstavnici svih tih gradova i institucija redovito su dolazili na te proslave. Na taj način omogućili smo susretanje, upoznavanje, uspostavu suradnje i pokretanje novih ideja. Osim toga, organizirali smo i susrete gospodarstvenika. Moj osobni cilj bio je što više približiti dvije susjedne regije, Boku kotorsku i Dubrovačko-neretvansku županiju. Mislim da

smo u tome i uspjeli jer su na ove priredbe dolazili gospodarstvenici iz Hrvatske, predstavljajući svoje proizvode, zajedno s crnogorskim kolegama. Ta predstavljanja realizirali smo u suradnji s Hrvatskom gospodarskom komorom, Privrednom komorom Crne Gore i Jadranskim sajmom iz Budve, s kojima inače imamo izvrsnu suradnju. Slično smo nastojali i na planu kulture tako da su na proslavama

Dana državnosti nastupili i Bokeljska mornarica i Folklorno društvo Čilipi iz Konavala, Viteška udruga „Kumpanija“ iz Blata na Korčuli, „Žutopas“ iz Smokovljana i Visočana u Dubrovačkom primorju, Glazbeno-prosvjetno društvo iz Tivta, Kotorska limena glazba, Klub „Modest“ iz Tivta, „Kotorska vlastela“, klape „Jadran“, „Bokeljski mornari“, „Alkime“, „Bisernice Boke“, „Moderato Cantabile“... A sve je uvijek započinjalo svetom misom za domovinu u kotorskoj katedrali sv. Tripuna, odajući i naj način veliko priznanje staroj Kotorskoj biskupiji koja je tijekom povijesti često bila jedini stvarni zaštitnik vjerskih, nacionalnih i kulturnih posebnosti male hrvatske zajednice na ovim područjima.

HG: Kakvima ocjenjujete međusobne odnose između Hrvatske i Crne Gore danas?

VODOPIJA: Ocjenjujem ih kao iznimno uspješnima. Mnogi ih, također i oni iz međunarodne zajednice, smatraju najboljima u regiji. U ovih pet i pol godina potpisano je desetak međudržavnih sporazuma, kojima se olakšava život građanima jedne i druge zemlje i potiče suradnja. Hrvatska snažno podupire Crnu Goru na njezinu euroatlanskom putu. Dobra suradnja očituje se i u gospodarstvu i turizmu. No, najteže je bilo uspostavljati pokidane veze među ljudima jer je srpsko-crnogorska agresija na hrvatski jug početkom devedesetih ostavila strašne posljedice.

HG: Sve bolja suradnja između Hrvatske i Crne Gore očituje se, prije svega, i u gospodarstvu?

VODOPIJA: Proteklo razdoblje obilježeno je mnogobrojnim gospodarskim susretima na državnoj i regio-



U sklopu proslava Dana hrvatske državnosti na kotorskoj Citadeli redovito se organizirao i gospodarski sajam

nalnoj razini koji potvrđuju uzajamne interese, ali i nedovoljno iskorištene mogućnosti gospodarske suradnje između Republike Hrvatske i Crne Gore. Ipak, time ni izdaleka nisu iscrpljene mogućnosti za daljnji rast. Gospodarsku suradnju, uz tradicionalne oblike, moguće je unaprijediti i preko fondova Europske unije. Vjerujem kako će ubrzo suradnja dviju zemalja iz sada još uvijek dominantno trgovinske razmjene uskoro doći na veću razinu, kao što su zajednički projekti i zajednički izlasci na treća tržišta.

HG: Koje biste programe i projekte hrvatske zajednice u Crnoj Gori ocijenili najuspješnijima i najkorisnijima?

VODOPIJA: Vrlo je teško odgovoriti na to pitanje. Prije svega zato što su ostvareni iznimno

veliki rezultati, i na političkom i na društvenom planu. U ovom trenutku iznimno važnim smatram podržati dva medijska projekta - Hrvatski glasnik i Radio Dux, koji imaju svoj kontinuitet i koji su prepoznati i u Hrvatskoj i u Crnoj Gori. Oni značajno pridonose očuvanju nacionalnog identiteta, gdje konačno Hrvati u Crnoj Gori mogu sami drugima govoriti o sebi i o prebogatoj baštini koju su im preci namijenili. A time se s pravom mogu ponositi! Uz njih, prema mome osobnom mišljenju, najdraža su mi dva projekta, a to su program Hrvatske nastave u inozemstvu koji u Crnoj Gori iznimno uspješno vodi profesorica Ana Šarčević, te mandolinski zbor „Tripo Tomas“ Hrvatskoga građanskog društva, kojim ravna prof. Ivo Brajak. U oba projekta okupljaju se i educi-

raju djeca, uče se korisnom i lijepom, a djeca su budućnost.

HG: Došao je i kraj Vašeg službovanja u Kotoru, ali niste rekli zbogom, već doviđenja! Znači li to da ćemo Vas uskoro vidjeti opet među nama, ali vezano uz novi/stari posao?

VODOPIJA: Što se posla tiče, vraćam se u svoju matičnu kuću Hrvatsku radio-televiziju, a radit ću u Dubrovniku. A što se tiče Kotora i Crne Gore, pet i pol godina života ovdje iznjedrilo je mnogobrojna prijateljstva, kontakte i dobra poznanstva. To je ono što ostaje, što nadilazi i mandate i omeđenosti bilo koje vrste. Iza svega i iznad svega ostaju ljudi. Naravno, s velikim početnim slovom.

Miroslav-Miro Marušić



Gost ovog broja je gospodin kojeg možete sresti u Tivtu, Kotoru, Budvi, Herceg Novom, Dubrovniku... ako je riječ o nekome kulturnom događaju, sportskom natjecanju, znanstvenom skupu ili ga pak možete susresti na moru u vrijeme prikladno za jedrenje. Taj gospodin je direktor Radio Duxa, novinar, publicist: Miroslav - Miro Marušić.

Razgovor vodio:
Mirko Vičević

1. Nakon boravka u Pragu već ste dulje vrijeme u Boki. Postoje li razlike u svakidašnjim obvezama?

Kada su obveze u pitanju, nema velikih razlika bilo gdje da ste. Za mene su obveze i odgovornost uzajamno povezani. Odgovornost sve više postaje jedan od temeljnih etičkih pojmova pri čemu zauzima mjesto koje je u etici zauzimao pojam obveza.

Razlike su goleme. Prag je grad s milijun i sedamsto tisuća stanovnika i milijunskim posjetom turista (rekordnih 5,2 milijuna u 2011.). Grad je preplavljen turistima, prometne gužve su svakidašnjica pa

se postavlja pitanje kako odgovoriti obvezama, kako sve to uskladiti. Uvijek se morate pitati kojim putem ili sredstvom otići na posao, možete li zbog toga završiti jedan posao ili eventualno dva, teško više od toga. U tehničkom smislu svaki radni dan je kao jedan. Zahvaljujući suvremenim elektroničkim sredstvima komunikacije iz ureda možete odraditi posao, na Internetu su vam dostupne agencijske vijesti, možete napraviti intervju telefonom ili Skypom. Društvenim mrežama informacije putuju brzinom svjetlosti...

U Boki je sve sporije, lagnije, bliže, svakog dana mogu završiti više poslova, i to u različitim gradovima. Ako i zaka-



Intervju s predsjednikom udruge Obala naših unuka, Vlatkom Ignatoskim

snim negdje, to nije zbog prometnih gužvi, već zbog toga što sam sreo Mirka pa sam s njim razmijenio onako neformalno neke informacije. Dnevne obveze rješavam planom prioriteta, neke nepredviđene situacije rješavam u hodu i na kraju to obično pretvorim u zadovoljstvo kvalitetnom komunikacijom. U konačnici, Dučić je rekao: „Život ima onaj smisao koji mu mi damo.“ Odgovoriti obvezama koje sam preuzeo za mene je izazov jer moja riječ je moja obveza.

2. Ne tako davno bili ste vlasnik kultne cafe gallery Mar & Mar. Nedostaje li trenutno takvo mjesto okupljanja?

Naravno. Nedostaje konzumentima verbalne i neverbalne komunikacije, mnogobrojnim gostima koji su imali svoje mjesto okupljanja iz kojeg su uvijek odlazili duhovno zadovoljniji i bogatiji novim saznanjima. Lokal je imao svoju dušu i nakon dvadeset uspješnih godina morao sam ga zatvoriti. Mnogi me i danas pita-

ju zašto je zatvoren ili kada ću ga ponovo otvoriti. Moji odgovor je - zašto je zatvoren kulturni Talir u Dubrovniku? Gdje su se izgubile prave vrijednosti? U privatizaciji i pripremi privatizacije atraktivnih prostora? U profitu! Sve je podređeno profitu, to je postao jedini smisao življenja. Njime se, izgleda, mjere sve vrijednosti. Takva mjesta odnosno lokali nedostaju mnogim gradovima ili, pak, ako ih imaju - „nadlež-

ni“ ih zatvaraju.

Povijest kaže da su kavane bile hramovi europske civilizacije u kojima je kružila različita literatura, u njima su tijekom Francuske građanske revolucije 1789. – 1794. formirane prve političke organizacije (Jakobinci), pokrenuti prvi radikalni tiskani listovi. Zato su kasnijih godina i desetljeća kavane bile prve na listi ustanova koje su reakcionarni režimi nastojali suzbiti.



Mjesto okupljanja i druženja, cafe gallery Mar & Mar



Na radnom zadatku

Naši reakcionarni sistemi u 21. stoljeću još postoje u pojedinačnim glavama. Često sam znao reći da je cafe gallery Mar & Mar institucija. Mjesto okupljanja alternative, rekao bih, i avangarde.

Početkom rata 1991. maslinove grančice bile su na svakom stolu, kao i svijeće, pa iako stigmatiziran, ipak ostanesh i opstaneš. U to vrijeme bio je to bastion neke druge Crne Gore.

Organizirali smo večeri poezije, promocije knjiga, koncerte klapa, izložbe plakata, fotografija, projekcije dokumentarnih filmova... Bilo je to mjesto okupljanja, druženja. Međutim, „nadležni“ u Mar & Mar nisu ulazili ni uz pozivnicu jer nisu osjećaju da pripadaju takvim mjestima. Na kulturne događaje idu jedino ako

ih moraju otvoriti ili će doći netko iz Vlade.

Cafe gallery Mar & Mar je zatvorena. Jedina logika općinske uprave bila je zatvoriti lokal, što potvrđuje i dvogodišnje nekorisćenje tog prostora. Koga je danas briga za tradiciju!?

3. Direktor ste jako uspješanog projekta hrvatskoga Radio Duxa. Kakvi su planovi za buduće razdoblje?

Kako ste i sami konstatirali hrvatski Radio Dux uspješno se razvio za relativno kratko vrijeme. Moram posebno istaknuti da se rukovodstvo HKZ „Dux Croatorum“ odnosno osnivači radija nikada nisu miješali u uređivačku politiku niti vršili pritisak da se nešto objavi ili ne objavi, što mi je omogućilo potpunu autonomiju i primjenu profesionalnih

normi i novinarskog kodeksa.

U ovim vremenima krize osnovna intencija nam je opstati i postupno u skladu s mogućnostima dalje se razvijati. U tom smislu imam namjeru dalje razvijati multimedijalnost jer je to budućnost. Početkom ove godine počeli smo s emitiranjem još jedne emisije „Bokobran“, a u suradnji s Kotorskom biskupijom uskoro počinjemo emitirati emisiju vjerskog i duhovnog karaktera s novostima i najavama događaja iz Kotorske biskupije.

Planiram proširiti suradnju i razmjenu informacija s nekim radijima iz okruženja, te dalje razvijati imidž radija koji njeguje dobar odnos s javnošću, koristeći znanost u svim segmentima. Očekujem da Dux uskoro postane dio mreže kablskih operatera, kao i rješavanje problema

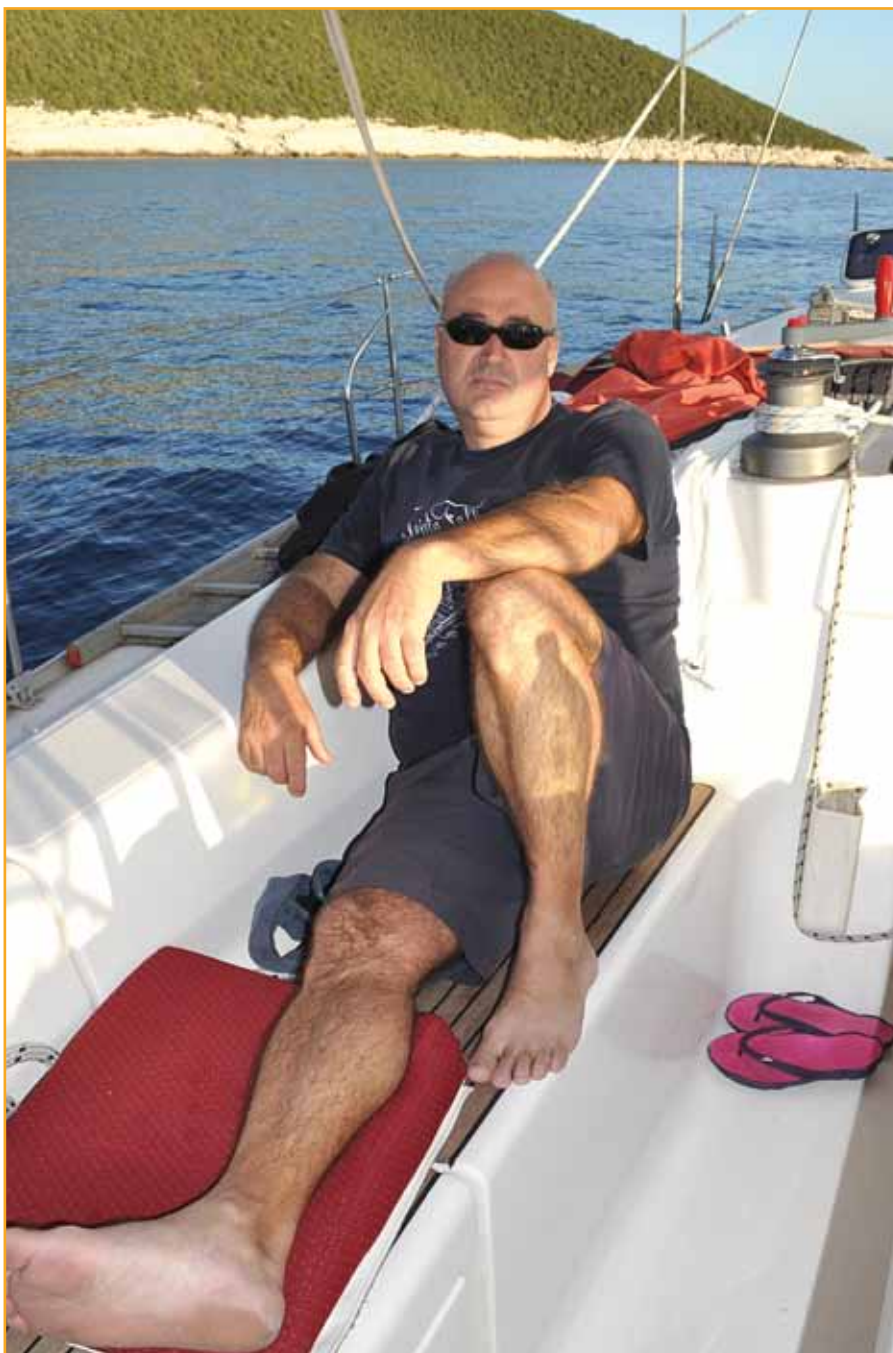
zemaljske čujnosti na cijelom teritoriju Boke kotorske.

4. Nevjerojatnom brzinom i profesionalnom upornošću pratite skoro sve događaje vezane uz hrvatski korpus, ali ne samo uz to. Kako uspijevate?

Dobra komunikacija i organizacija, ljubav prema poslu, upornost, instinkt, izazov trenutka, pozitivna energija, vrijednosti koje prepoznajem, nemirni znatizeljni duh, sve to pridonosi otvorenosti za mnoge teme. Ponos i upornost, naslijeđe oca Dalmatinca, te bokeljska profinjena kultura i smirenost moje majke podarili su mi veliko bogatstvo. Nema novinarstva ako niste na terenu jer upravo tamo susrećete ljude, pratite događaje, u živoj ste komunikaciji. Na žalost, danas je novinarstvo postalo novinarstvo iz ureda, čeka se tko će prvi nešto objaviti i nastaje luda trka odnosno 'copy paste'.

5. Osoba ste koja susreće mnoge poznate i važne ličnosti. Izdvojite nekog tko je na Vas ostavio poseban dojam?

Nitko nije ostavio takav dojam na mene, ali ipak bih izdvojio susret i razgovor s Vaclavom Havelom u njegovu uredu u Pragu. Bilo je to u specifičnim uvjetima, 1. ožujka 2006. godine prije referenduma o nezavisnosti Crne Gore. Tada je Havel primio Đukanovića i Ročena, koji su ga izvijestili o predstojećem referendumu i zatražili njegovu osobnu potporu i lobiranje za nezavisnu Crnu Goru. Kao dokumentarist, imam sačuvane snimljeni materijal jer je to bilo vrlo zanimljivo zbog nekoliko razloga. Sjećam se detalja kada je Havel ljut izašao iz ureda jer su gosti iz Crne Gore kasnili više od pola sata.



Uživanje na moru

Pitao je gdje su, što se događa. Odgovaram mu da je i Putin u Pragu, gužva, a na to će Havel - S njima uvijek neki problem! Pitam ga - S Rusima ili Crnogorcima? Nastao je smijeh...

6. Neostvareni san Miroslava Marušića?

Kao realna Djevica sve svoje snove uglavnom pretvaram u

želje. Pokušavam želje pretočiti u doživljaj. Uglavnom uspijevam! Pošto volim putovati i često putujem, uskoro bih trebao posjetiti Madeiru. Moja omiljena mjesta su otoci, pogotovo naši hrvatski. Zahvaljujući realnim snovima i mogućnostima, veliki dio sam već posjetio.

Naime, ako puno sanjate, ostaju samo pusti snovi...

*U OVOM BROJU PREDSTAVLJAMO VAM USPJEŠNU
VATERPOLISTICU JELENU VUKOVIĆ IZ KOTORA*

Od „Cattara“, preko „Bure“ do „Barakuda“



U 2009. godini proglašena je za najperspektivniju mladu sportašicu Kotora, a prošle sezone, kao igračica splitske „Bure“, postala je golgeter Hrvatske lige.

Piše:

Joško Katelan

Jelena Vuković, rođena 1994. godine u Kotoru, počela se baviti vaterpolom u 2008. godini kada je Vaterpolo Akademija Cattaro oformila žensku vaterpolsku selekciju. Inače, njezin otac Miloš nekada je bio uzdanica vaterpolske ekipe „Rivijera“ iz Denovića kraj Herceg Novog, a njezin brat Siniša igrao je za „Primorac“.

Tada je u Kotoru vladalo veliko zanimanje za ženski vaterpolo i registrirano je više od 60 ženskih polaznika. Jelena se odmah istaknula svojom borbenošću, brzinom i izrađenim udarcem pa je po broju danih golova uvijek prednjačila.

S ekipom Cattara osvojila je drugo mjesto na Turniru u Beogradu i prvo mjesto na Prvenstvu Crne Gore. U 2009. godini proglašena je za najperspektivniju mladu sportašicu Kotora.

Pošto niti jedan od prvoliigaških vaterpolskih klubova iz Crne Gore nije formirao žensku ekipu, rukovodstvo Cattara ustupa 2010. godine talentiranu Jelenu vaterpolskoj ekipi „Bura“ iz Splita, jednoj od najuspješnijih ženskih ekipa Hrvatske, koja je osam puta bila prvak i osam puta osvajač Kupa.

Jelena već treću sezonu nastupa za VK „Bura“ i s njima osvaja prvenstvo Hrvatske u sezoni 2010./11. Postala je najbolji strijelac „Bure“, a u play off u sezoni 2011./12. postala je i golgeter Hrvatske lige. Osvojila je šest zlatnih medalja u Kupu i šest u Prvenstvu Hrvatske i to u kategoriji kadetkinja, juniorki i seniorki.

Ako dobije hrvatsko državljanstvo, uključit će se i u rad reprezentacije Hrvatske jer po riječima njezina trenera Nikše Savina, takav profil igračice kao što je Jelena u Hrvatskoj

ne postoji. Njezina je želja da jednog dana zaigra i za reprezentaciju Crne Gore, ako je Crna Gora formira.

Iskušala se i kao trener na klupi kadetske ekipe VK „Bura“.

Bavi se i dijeljenjem pravde u bazenu. U ovoj sezoni sudit će na Turniru „Nada“ Hrvatske za kategoriju 2001. i mlađe.

Dok je pohađala srednju školu u Kotoru, putovala je na svaku utakmicu u Split ili u gradu gdje „Bura“ igra pa je to za Jelenu bilo veliko opterećenje.

Sada je već lakše. Živi stalno u Splitu, gdje studira na višoj trenerskoj školi.



KOMISIJA ZA SPORT OPŠTINE KOTOR
UDRUŽENJE SPORTSKIH NOVINARA KOTOR

specijalno priznanje

Jelena Vuković

VATERPOLO AKADEMIJA „CATTARO“

za postignute sportske rezultate u 2008. g.

Pokrovitelj
OPŠTINA KOTOR

Kotor, 26. XII 2008.

Predsjednik Žirija
Željko Avramović

Nije zaboravila na svoj matični klub Cattaro. Često dođe u Kotor, na bazen te odgleda i poneku značajnu utakmicu Cattara. Bila je i na finalnoj utakmici Kupa Crne Gore između Primorca i Jadrana. Tada joj je Mario Brguljan, prva zviždalka svijeta odnosno predsjednik Svjetskog udruženja sudaca, uručio dvije zviždalkice i kartone za buduću sudsku karijeru.

Uskoro će imati priliku upotrijebiti taj poklon jer se nada da će suditi na Turniru „Tomo Udovičić“ u Dubrovniku za godište 2001. i mlađe, u ožujku ove godine, na kojem će i ekipa Cattara sudjelovati.



Ženska ekipa VA CATTARO



Revalorizacija folklorne i etnografske baštine

Piše:
Marija Mihaliček

UDubrovniku se od 11. do 13. prosinca održao međunarodni interdisciplinarni simpozij *Hrvatska folklorna i etnografska baština u svjetlu dubrovačke, svjetske i turističke sadašnjosti - 2. FEB*, u organizaciji Folklornog ansambla Linđo, Dubrovnik, a pod pokroviteljstvom triju ministarstava Republike Hrvatske: turizma; kulture; znanosti, obrazovanja i sporta; te Grada Dubrovnika i Dubrovačko-neretvanske županije. Znanstveni projekt FEB, čija je autorica dr. prof. Mira Muhoberac, zamišljen je kao godišnji susret znanstvenika različitih profila: etnologa, folklorista, muzikologa, teatrologa, povjesničara, povjesničara umjetnosti, turističkih djelatnika i drugih. Poslije svečanog otvorenja u tvrđavi Revelin, rad skupa održavao se u dvoranama Poslijediplomskog središta Dubrovnik, Sveučilišta u Zagrebu, uz više od stotinu sudionika iz deset zemalja. Svi sudionici i oni koji su

Republika Hrvatska daleko je odmaknula u istraživanju i valorizaciji nematerijalne kulturne baštine, koja obuhvaća više od stotinu kulturnih dobara u nacionalnom registru, od kojih trinaest ima status svjetske baštine pod zaštitom UNESCO-a.

pratili program simpozija osvjedočili su se da je samo uz veliki napor i sudjelovanje mnogih pokrovitelja i sponzora bilo moguće organizirati ovako opsežno zamišljen skup posvećen revalorizaciji etnografske i folklorne baštine.

S istim ciljem i zadatkom zajedno su se našli ugledni stručnjaci, sveučilišni profesori i voditelji muzeja s voditeljima kulturno-umjetničkih društava, amaterima i entuzijastima. Ovo okupljanje rezultiralo je mnogim novim spoznajama i prinosima znanosti, ali i svijesti o značaju etnografskog bogatstva u čuvanju identiteta. Isticanje po-

sebnosti i originalnosti u njegovanju autentičnih običaja, tradicionalnog plesa, muzike i uz primjere njihove kulturno-turističke valorizacije pravi je put afirmacije tradicije kada se u raznim oblicima folklora oslanja na autentičnost i spoznaje do kojih se dolazi znanstvenim istraživanjem.

Svakako, kako je i očekivano, većina tema 2. FEB-a bila je vezana uz Dubrovnik i njegovu okolinu pa se najviše preliminarne izlaganja i priopćenja odnosilo na bogatu etnografsku baštinu Dubrovnika, Župe dubrovačke, Dubrovačkog primorja i poluotoka Pelješca. Za nas je najzanimljiviji bio

upravo ovaj dio, ne samo zbog geografske blizine Dubrovnika i Boke kotorske, već zbog mogućnosti usporedbe dokaza o prožimanjima i sličnosti, ali i mnogim razlikama i specifičnostima nematerijalne baštine dubrovačkoga kraja.

Povjesničari glazbe i etnomuzikolozi obrađivali su teme iz prošlosti: od gregorijanskog pjevanja u Dubrovačkoj biskupiji, tradicionalnoga crkvenoga glagoljaškog pjevanja (pučkih napjeva pod utjecajem liturgije) do elemenata folklora u novijoj umjetničkoj glazbi, kao i uloge etnomuzikologije u oblikovanju imidža i specifičnosti turističke destinacije (na iskustvima i primjerima Dubrovačko-neretvanske županije).

Istraživanja dubrovačkoga govora provedena su u leksičkim raznovrsnostima kulinar-skih naziva u dubrovačkom govoru i govoru sjeveroistočnog dijela Pelješca.

Nekoliko poznatih autora prezentiralo je rezultate svojih istraživanja o prisutnosti etnografije u književnosti, poeziji i teatru. Govorilo se o etnografskim i folklornim elementima u slikarstvu, suvremenom odijevanju i frizurama. Nekoliko tema potvrdilo je odražavanje tradicionalnih umijeća u materijalnoj baštini: oblicima ruralnoga graditeljstva u kamenu, pozlaćenom drvorezbarstvu, proizvodnji svilenog konca, kulinarstvu i gastronomiji.

Čulo se još i o životu i običajima Bunjevaca, Šokaca iz Slavonije, etnologiji i folkloru drugih dijelova Hrvatske, ali i o gradišćanskim Hrvatima iz Austrije, hrvatskim manjinama u Mađarskoj, Srbiji i Crnoj Gori.

Veliki broj tema bio je posvećen suvremenoj prezentaciji, edukaciji i očuvanju nacionalnoga identiteta uz pomoć folklora, njegovanju muziciranja



Dubrovački kolendari

na tradicijskim instrumentima (lijerica, tambura, diple), klap-skom pjevanju, igrama, plesu. Tu je najviše pažnje zaslužen dobio poznati dubrovački folklorni ansambl Linđo i njegova svestrana uloga u promociji tradicije dubrovačkoga kraja.

Na simpoziju je predstavljen Zbornik radova FEB-a 2011. u nakladi Folklornoga ansambla Linđo. Simpozij je bio popraćen filmskim projekcijama, promocijama knjiga s prigodnom tematikom i izložbom slika Jagode Lasić, dubrovačke



Otvaranje radnog dijela simpozijuma



Predstavljanje etno frizura

autorice koja motive pronalazi u etnografskoj baštini i dubrovačkome folkloru.

Sudionicima je bio prezentiran kulturno-turistički propagandni materijal o etnografskom naslijeđu, namijenjen turistima u obliku publikacija, brošura, turističkih filmova, CD-ova, web-stranica.

Simpatije svih sudionika simpozija pobrali su najmlađi sudionici, učenici dubrovačkih osnovnih škola, polaznici radionice „Kolende i božićne pjesme“, u organizaciji Matice hrvatske, ogranka u Dubrovniku. Uz prezentaciju radionice, nastupom u kojem su uz muziku otpjevali niz autentičnih i već zaboravljenih kolen-

di ostvarili su najljepši ugođaj predbožićnog ozračja. I svečano zatvaranje simpozija bilo je u tom znaku - na dan sv. Lucije, humanitarnim koncertom folklornog ansambla *Lindo* za slijepe i slabovide osobe, u kazalištu Marina Držića.

Simpozij 2. FEB u Dubrovniku, na kome su se susreli znanje, stručnost, iskustvo, entuzijazam i puno pozitivne energije, svojim sadržajem, tematskom širinom, valoriziranjem etnografije i folkloru jedinstven je ne samo u Hrvatskoj, nego i u čitavoj regiji. Ovaj znanstveni događaj još je jedna afirmacija kulturnog, civilizacijskog i nacionalnog identiteta, a istodobno prinos

promociji kulturnog turizma u Hrvatskoj.

Sigurno je da će uspjeh međunarodnog i interdisciplinarnog simpozija *Hrvatska folklorna i etnografska baština u svjetlu dubrovačke, svjetske i turističke sadašnjosti* iz 2012. i onog prethodnog iz 2011. biti jamstvo za nastavak ove značajne godišnje manifestacije, koja će postati tradicionalna. Republika Hrvatska daleko je odmaknula u istraživanju i valorizaciji nematerijalne kulturne baštine, koja obuhvaća više od stotinu kulturnih dobara u nacionalnom registru, od kojih trinaest ima status svjetske baštine pod zaštitom UNESCO-a.

*U POVODU 1.700-TE GODIŠNJICE
MILANSKOG PROGLASA (313.-2013.)*

Sjećanje na rimskog cara Konstantina I. Velikog

Piše:
Don Anton Belan

Ove godine kršćanstvo obilježava 1.700-tu godišnjicu Milanskog edikta, proglasa, reskripta, konvencije (313. - 2013.), koji su u Milanu proglasili rimski carevi Konstantin I. Veliki i njegov zet Licinije, imperatori zapadnog i istočnog dijela Rimskog carstva poslije Dioklecijanove reforme (Tetrarhija).

Osobito značajne proslave bit će u Nišu (rimski Naissus) gdje se Konstantin Veliki rodio i u Milanu gdje je proglas o slobodi ispovijedanja kršćanske vjere bio objavljen u siječnju 313. godine, a kršćanstvo prestalo biti zabranjena vjera (religio illicita). Biskup, kronograf i povjesničar, suvremenik ovih događaja, Euzebijе Ceza-rejski, bilježi da je tim činom kršćanstvo promijenilo obličje svijeta.

Kada se 1913. godine proslavljala 1.600-ta obljetnica

Kotorska biskupija sudjelovat će na proslavi jubileja koji organizira Katolička crkva u Nišu 21. rujna, a na kojoj se očekuje više od 100.000 hodočasnika.

ovoga značajnog događaja u povijesti kršćanstva, na Prčanju je bila posvećena velika crkva u čast Rođenja Presvete Bogorodice, najveća u današnjoj Crnoj Gori (40 x 24). Za tu prigodu u samoj crkvi postavljena je velika komemorativna ploča koja podsjeća na cara Konstantina, a također i na monumentalnom stubištu velika polukružna niša s kaneliranom konhom i zabatom od korčulanskoga kamena, flankirana s dva polupilastra koji završavaju s korintskim kapitelima. Nišu je darovao prčanjski trgovac Ivo Ljubanović, što se vidi iz latinskog natpisa na podnožju zabata: SACELLVM. IOANNES. LJV-BANOVIC. PIENTISSIME. PO-

SVIT. (Kapelu Ivan Ljubanović pobožno postavi.) Iste godine bila je postavljena u njoj skulptura Krista koji blagoslivlja, a u lijevoj ruci drži otvorenu knjigu s natpisom: Ego sum via et veritas et vita (Ja sam put i istina i život), dar prčanske općine i crkvenog odbora. Na pijedestalu čitamo hrvatski natpis: Dođite k meni svi koji se trudite i trpите, ja ću vas okrijepiti. Nišu je u neoklasicističkom stilu projektirao arhitekt Milan Karlovac, a kip je u prirodnoj veličini izrađen od kararskog mramora u Pisi (Italija) 1913. godine.

Donosimo natpis koji podsjeća na 1.600-godišnji jubilej Milanskog edikta koji se nalazi u podnožju pijedestala:



Niša s blagoslivljajućim Kristom

XVI-VERTENTE-SAECVLO-
A-PACE-PER-CONSTANTINVM-AVG-ECCLE-
SIAE-DATA-
AVSPICE-FRANCISCO-IOSEPHO-I-IMP-AC-
REGE-
MVNIFICENTISSIMO-
COMMVNE-PERZANIENSE-CONSILIVM-FA-
BR-ECCL-PAR-
TEMPLI-PATRIAEQUE-DECORI-
A-D-MCMXIII-

XVI NADOLAZEĆE
STOLJEĆE
OD MIRA PO KONSTANTINU AUGUSTU
CRKVI DANOM
POD POKROVITELJSTVOM CARA I KRALJA
FRANJE JOSIPA I
PREDAREŽLJIVOG
OPĆINA PRČANJSKA I
ŽUPNI CRKVENI ODBOR
HRAMU I DOMOVINI ZA URES
GODINE GOSPODNJE MCMXIII

Kotorska crkva postaviti će u povodu 1.700-godišnjice Milanskog edikta u Godini vjere, koju je 11. listopada 2012. godine proglasio papa Benedikt XVI., novi križ (1,80 x 1,30 m) na kupolu crkve Gospe od Zdravlja iznad Kotora, zavjetni dar pomoraca, te obnoviti jedan od najljepših baroknih križeva istočno-jadranske obale, rad poznatoga mletačkog skulptora Andrea Brustolona (1662. - 1732.), koji se čuva na Prčanju te izvršiti restauraciju na nekim znamenitim srebrnim relikvijarima sv. Križa. Prvi spomen relikvije sv. Križa u arhivskim dokumentima javlja se u Kotoru 1333. godine, a bratovština sv. Križa 1298. godine. Osim toga, Kotorska biskupija sudjelovat će i na proslavi jubileja koji organizira Katolička crkva u Nišu 21. rujna, a na kojoj se očekuje više od 100.000 hodočasnika. Svetu misu tada će služiti Papin legat, Njegova Uzoritost Svete Rimske Crkve kardinal Angelo Scola, nadbiskup i milanski metropolit. Isto tako, planirano je sudjelovanje i na velikoj proslavi u Milanu. Ujedno će biti proslavljena i 100-ta godišnjica od posvete nove crkve Rođenja Presvete Bogorodice na Prčanju, čija je izgradnja započela 1789. godine.



Novogodišnji koncert Glazbeno-prosvjetnog društva Tivat

U subotu, 22. prosinca 2012. godine, već tradicionalno Glazbeno- prosvjetno društvo Tivat, s gostima, održalo je svoj svečani novogodišnji koncert. Program u kojem je sudjelovalo više od 80 izvođača, a propratilo ga oko 600 prijatelja i simpatizera tivat-ske Glazbe, izveden je u Velikoj dvorani Centra za kulturu Tivat. Sve je započelo koračnicom posvećenom Kaiser Franc Josephu I., Johanna Straussa mlađeg, tijekom koje je najmlađi član orkestra, jedanaestogodišnji Slavko Perić, na binu izveo prof. Martinu Lukšić i predao joj dirigentsku palicu, a koja je s velikim uspjehom rukovodila cijelim programom. U inače vrlo atraktivnom nastupu, u kojem su sudjelovali i posjetitelji i to zviždukanjem zajedno s glazbenicima popularnoga marša „Most na rijeci Kwai“, odnosno tapšući ritam neizbježnog „Radetsky marscha“ na kraju koncerta, posebnu pažnju zavrijedilo je predstavljenje mladoga osmogodišnjeg muzičara Stevana Vuksanovića, na trombonu, odnosno odavanje priznanja Toniju Nikoliću na njegovom neprekidnom šezdesetogodišnjem aktivnome muziciranju u Glazbi. Prigodnu plaketu i posebnu statuu napravlvenu upravo za ovu potrebu

Nikoliću su predali predsjednik Društva Boris Lanceroti i kapelnica Martina Lukšić. Program je impresivno obogaćen nastupom gostiju: Zbora Muzičke škole Tivat, pod rukovodstvom prof. Anđele Homen, koji je zajedno s Glazbom izveo popularni hit grupe ABBA, „I have a dream“, te nastupom ženske klappe „Beleca“ iz Tivta. Uz spomenute, tijekom večeri izvedena su i djela: moderato swing, New York-New York, The Final Countdown, The Second Waltz, Pirates of the Caribbean i Večeras je naša fešta.



Kotor među najromantičnijim europskim gradovima

Američki časopis „Travel + Leisure“ sastavio je listu dvadeset pet najromantičnijih gradova u Europi, uvrstivši među njih i Kotor. *Ako to do sada niste učinili, evo prilike da organizirate romantični vikend – jedan je od prijedloga za posjet Kotoru, gradu ribara u Crnoj Gori*, navedeno je u tekstu. Među prijedlozima su, između ostalih, i gradovi u Italiji, Irskoj, Britaniji, Austriji, Nizozemskoj, Švicarskoj, Češkoj, Španjolskoj i Francuskoj.



Milanović posjetio Beograd

Hrvatski premijer Zoran Milanović 16. siječnja boravio je u službenom posjetu Beogradu i tom prilikom sastao se s premijerom Srbije Ivicom Dačićem. Susret dvojice premijera izazvao je veliku pažnju medija u cijeloj regiji, a trajao je dva sata iza zatvorenih vrata. Dačić je poručio da "ne možemo mijenjati prošlost, ali možemo budućnost", dok je njegov kolega iz Hrvatske Zoran Milanović rekao da je "tu da vidi možemo li bolje". Nakon sastanka srpski premijer je rekao da je u razgovorima bilo riječi o Europskoj uniji, ekonomskoj suradnji i svim otvorenim pitanjima u kojima "nema ničeg novog i sva potiču iz devedesetih godina", a to su izbjeglice, zločini, pitanje nestalih, granice, tužbe, mirovine, imovina poduzeća, sukcesija... "Postoji puno pitanja o kojima ne dijelimo ista stajališta, postoje emocionalna pitanja, ali smo svjesni da moramo surađivati i da je nepojmljivo da dvije zemlje u susjedstvu nemaju riješeno pitanje odnosa. Priča se da je sastanak organiziran zbog pritiska Bruxellesa, ali mislim da je Bruxelles iznenađen što je do susreta došlo tako brzo. Ovo je naša inicijativa, mi prošlost ne možemo izmijeniti, ali možemo utjecati na sadašnjost i budućnost", rekao je Dačić. Prema riječima Milanovića, do sastanka sa srpskim kolegom moglo je doći i ranije, ali su neke stvari stajale na tom putu. On je podsjetio da odnosi Beograda i Zagreba nisu bitni samo za te dvije zemlje, već i za cijelu regiju. "Ovdje smo da vidimo možemo li bolje. Mi, Srbija i Hrvatska, Hrvatska i Srbija. Prošli smo kroz teško razdoblje, a to dokazuje da politika nije samo razum, nego i osjećaj. Nema ničega novog, osim što smo izgubili pola godine, a zašto, to je sada nebitno", rekao je hrvatski premijer. On je na zajedničkoj konferenciji s Dačićem naglasio kako će



Srbija imati teži put za ulazak u EU od Hrvatske i pozvao Srbiju da se obrati za pomoć, istaknuvši pritom da će "Hrvatska biti fer".

Katolička malonogometna liga „Sveti Tripun“ 2013.

U dobrotskoj crkvi sv. Mateja 13. siječnja obavljena je prijava i izvlačenje parova za Katoličku malonogometnu ligu „Sveti Trupun“. U novoj sezoni sudjeluje pet momčadi i to: „Sv. Ana“ Đurići, „Sv. Petar“ Bogdašići, „Sv. Antun“ Lepetane, „Sv. Matej“ Dobrota i „Sv. Ivan“ Kavač. Ove godine igra se po dvokružnom sustavu „svatko sa svakim“, prema Bergerovim tablicama, nakon čega je pobjednik onaj s najviše osvojenih bodova. Supervisor lige je don Ante Dragobratović, a u Upravnom odboru KMNL „Sv. Tripun“ su: don Siniša Jozić, Ilija Janović, Mirza Krčić i don Dejan Turza. Tijekom sezone povjerenik za mlade Kotorske biskupije fra Filip Karadža održat će jedan duhovni susret za sve sudionike lige. Pobjednik će u lipnju ove godine u Varaždinu (još nije potvrđeno) predstavljati Kotorsku biskupiju na nacionalnoj završnici KMNL Crkve u Hrvata.



Počinju zimske karnevalske fešte

Kotorske zimske karnevalske fešte početak će 14. veljače i završiti 24. veljače tradicionalnim kotorskim karnevalom. Ovoj višestoljetnoj manifestaciji cilj je povezivanje kulturne baštine i turističke ponude, isticanje bogatoga kulturnog naslijeđa i kulturnih manifestacija na području Boke te promocija Kotora i Crne Gore.

Tradicionalni zimski karneval jedinstvena je animacijska manifestacija koja se tradicionalno održava na području kotorske općine u veljači, a datira od kraja 19. stoljeća.

Manifestacija predstavlja bogatstvo duha i umijeća kako karnevalskih stručnjaka ovog kraja, tako i gostiju iz zemlje i inozemstva. U njoj sudjeluju sve kategorije stanovništva, kao i sve dobne skupine, a svrstani su prema svojim interesima, kulturnim i stvaralačkim potrebama i mogućnostima.

U mnoštvu karnevalskih grupa i maski iz Kotora, Crne Gore i ovoga područja, mnogobrojni posjetitelji mogu vidjeti i uživati u koloritu originalnih kostima, ritma i mediteranskog duha domicilnog stanovništva.



Ove godine planiran je bogat program – biranje kapa karnevala, dječji hepening, karnevalska palada, klapsko pjevanje, dječji maskenbal, koncert pod maskama, abrum, modna revija karnevalske šminke, škaljarsko veče te kruna svega – spaljivanje karnevala.

Organizator je JU Kulturni centar „Nikola Đurković“, suorganizator je Turistička organizacija Kotor, a pokrovitelj Općina Kotor.



Predsjednički izbori 7. travnja

Predsjednik crnogorske Skupštine Ranko Krivokapić 18. siječnja raspisao je predsjedničke izbore koji će biti održani 7. travnja. Ako dođe do drugog kruga, izbori će se održati 21. travnja. “Ovim datumom omogućavamo dugu kampanju, koja će dati priliku građanima da dobro upoznaju kandidate i da nakon dobre argumentacije donesu odluku”, rekao je Krivokapić. Ovo će biti šesti predsjednički izbori od uvođenja višestranačkog sistema u Crnoj Gori i drugi nakon obnavljanja nezavisnosti 2006. godine. Predsjedniku Crne Gore Filipu Vujanoviću mandat istječe 21. svibnja.



Hrvatska bez završnoga turnira

Hrvatska vaterpolska reprezentacija ostala je bez plasmana na završnome turniru Svjetske lige nakon što je u susretu četvrtog kola A skupine izgubila u Kotoru od Crne Gore 5 : 6. Dva kola prije kraja natjecanja Hrvatska ima šest bodova, dok je Crna Gora prva s nedostižnih 12 bodova.

Budući da samo prvo mjesto iz svake skupine vodi na završni turnir, Hrvatskoj je trebala pobjeda i to s četiri gola razlike kako bi nadoknadila minus od tri



pogotka (10 : 13) iz prve utakmice u Zagrebu. Međutim, olimpijski pobjednici iz Londona ne da nisu dostigli zaostatak, već su upisali poraz. Nakon dvije izjednačene četvrtine, ključnim se pokazala treća



dionica u kojoj su domaćini stvorili tri gola viška što 'barakude' nisu uspjele nadoknaditi.

Hrvatska vaterpolska reprezentacija posljednje četiri godine osvajala je medalje na završnim turnirima Svjetske lige. Prošle godine bilo je to zlato, 2011. i 2010. bronca, a 2009. srebro.



HRVATSKIM RUKOMETAŠIMA BRONCA

Hrvatski rukometaši osvojili su broncu na Svjetskom prvenstvu nakon što su u Barceloni slavili protiv Slovenije. Hrvatskoj je to peta medalja sa svjetskih prvenstava i prva brončana nakon zlata 2001. i srebrnih odličja 1995., 2005. i 2009. Zlatom se okitila reprezentacija Španjolske nakon što je u finalnom meču svladala Dansku. šetnjama i obilascima grada Splita djeca i profesori zaista su uživali.



Dubrovački pjenušac

Pod motom “Pjenušci su vina za sretne ljude”, 17. siječnja predstavljen je u prostorijama Matice hrvatske na Grudi u Konavlima pjenušac “Perlan Dubrovački”.

Riječ je o prvome pjenušcu od autohtone sorte malvazije, koji je proizveden u suradnji s Agonomskim fakultetom u Zagrebu, a napravili su ga agronomi Grgur Glavinić i Ivo Deranja pod stručnim vodstvom prof. Bernarda Kozine iz Zavoda za vinogradarstvo i vinarstvo Agronomskog fakulteta u Zagrebu.

Prema riječima Kozine, “Perlan Dubrovački” jedini je pjenušac na svijetu od sorte malvazije koja je proteklih godina spašena od nestanka iz dalmatinskih vinograda te se vino od nje radi upravo u Konavlima.

Autori pjenušca naglasili su kako su proizvodnju započeli nastavljajući obiteljsku tradiciju vinarstva, a pjenušac će pokušati promovirati kao ekskluzivan proizvod Grada Dubrovnika i Dubrovačko-nerevanske županije i proizvodit će ga u samo nekoliko stotina boca.

Svečana promocija ovog pjenušca upriličena je tijekom proslave sv. Vlaha.



21. 12. 2012. Božićno-novogodišnji bazar

U organizaciji Shopping centra Kamelija organiziran je Božićno-novogodišnji bazar. Bilo je to lijepo druženje sudionika i posjetitelja na kojem su naše sugrađanke i sugrađani prezentirali svoje rukotvorine, koje su se mogle kupiti po simboličnim cijenama, a nuđene su kao mogući darovi ususret praznicima. Za sudjelovanje na ovome bazaru trebalo je donijeti priganice koje su svojim mirisom upotpunile božićno-novogodišnju atmosferu. Osim 28 štandova, posjetitelji Shopping centra mogli su uživati i u programu. Dječji mandolinski sastav „Tripo Tomas“ iz Kotora predstavio se svojim mini Božićnim koncertom, sastav „Lungomare“ razveselio je sve pjesmama našeg i dalmatinskog primorja, dok su članice mažoretki Festa obilazile centar i svojim koreografijama upotpunile program. Voditeljica programa bila je Dolores Fabian, koja je pričom i intervjuima sve posjetitelje centra upoznala s izlagačima i njihovom ponudom. Prema riječima nekih posjetitelja, ovakvi susreti su poželjni, a uprava Shopping centra kaže da će bazar postati tradicionalan.



31. 12. 2012. Božićni domjenak HGI-ja

U Domu kulture „Josip Marković“, u Donjoj Lastvi, održan je tradicionalni Božićni domjenak Hrvatske građanske inicijative. Pred velikim brojem članova i simpatizera nazočnima se obratila predsjednica stranke Marija Vučinović, aktualna minis-



Marija Vučinović pozdravlja goste



trica u Vladi Crne Gore, koja je istaknula kako je 2012. godina povijesna za Hrvatsku građansku inicijativu, počevši od općinskih izbora u Tivtu, pa do posljednjih izbora na državnoj razini, gdje je stranka izišla sama na izbore te osvojila jedan mandat u Skupštini Crne Gore i dobila ministarsko mjesto u Vladi.

„To je veliki uspjeh, kojem su pridonijeli svi naši glasači, ne samo iz Tivta, Kotora i Herceg Novoga, već i iz Bara, Budve, Podgorice, Cetinja, Nikšića, Bijelog Polja i ostalih gradova u Crnoj Gori. Zahvaljujem svima koji su nam dali glas i tako pridonijeli našem zajedničkom, povijesnom uspjehu“, istaknula je Marija Vučinović.

Uz veleposlanicu Ivanu Perić, na jučerašnjem domjenku nazočio je i generalni konzul Republike Hrvatske u Kotoru Božo Vodopija, predsjednik Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore Miroslav Franović te predsjednik Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore Mirko Vičević.

28. 12. 2012. Novogodišnje druženje u Bokeljskoj mornarici

Bokeljska mornarica 809 - Podružnica Kotor svake godine organizira tradicionalno okupljanje svojih članova i prijatelja u povodu novogodišnjih blagdana. U Domu pomoraca u Kotoru na druženju su bili nazočni i predsjednik Mirko Vičević i Tripo Schubert.

11. 1. 2013. Sastanak redakcije HG-a

Članovi redakcije izvršili su analizu novoizišlog broja Glasnika i dogovorili teme za sljedeći broj. Dogovoreno je da se završi serijal „Botunade“, koji uređuje Vlasta Mandić od broja 33, a da se umjesto njega uvede novi pod nazivom „Po bokeški“, koji bi uređivao prof. Neven Staničić iz Tivta.

13. 1. 2013. Početak Tripundanskih fešta

Kao i svake godine Tripundanske fešte počinju „Karikama“- sjećanjem na prijenos moći sv. Tripuna iz Carigrada u Kotor, zatim se daju Lode i podiže barjak na katedrali sv. Tripuna, pa slijedi Trodnevica, blagoslov svijeća (kandelora), prijenos relikvijara u katedralu i njihovo kađenje, vanjska proslava uz procesiju trgovima i ulicama stare gradske jezgre, da bi na kraju 10. 2. 2013. bio spušten barjak s katedrale sv. Tripuna. Na sve ove događaje pozvan je i predsjednik HGD CG Mirko Vičević.

17. 1. 2013. Sastanak UO HGD CG

Sastanak je posvećen organiziranju Tripundanske večeri, koja će se održati 2. 2. 2013. godine u hotelu Splendid u Bečićima. Sudionike će zabavljati VIS „Tri kvarta“ iz Kotora te bend



„Slatka tajna“ iz Metkovića. Gost večeri je ženska klapa „Ilcanto“ iz Kotora. Dogovoren je popis gostiju iz Hrvatske i Crne Gore koji će biti pozvani na ovu svečanost. Tada će biti uručene povelje za 2012. godinu, za potporu Društvu i za doprinos razvoju prijateljskih odnosa između hrvatskoga i crnogorskoga naroda.

Članovi su obaviješteni o IPA-inu projektu prekogranične suradnje između Crne Gore i Bosne i Hercegovine, koji je odobren i koji će se realizirati zajedno s Vaterpolo akademijom „Cattaro“.

Dogovorene su aktivnosti za sljedeće razdoblje: nastup mandolinskog sastava s folklornom grupom Bokeljske mornarice u Sv. Filipu i Jakovu, gostovanje KUD-a „.....“ iz Požege, rad na izradi Monografije Društva itd.

17. 1. 2013. Sastanak lokalnoga odbora Koalicije NVO-a

Predstavници/e nevladinih organizacija iz Kotora okupili su se na drugome sastanku lokalnoga odbora Kotor Koalicije NVO - Saradnjom do cilja, koji je održan u četvrtak, 17. siječnja 2013. godine. U ime HGD CG na sastanku je bila prisutna Danijela Vulović, tajnica. Koalicija NVO - Saradnjom do cilja zalaže se unapređenje okvira za razvoj i rad nevladinog sektora u Crnoj Gori, unapređenje odnosa s Vladom Crne Gore, lokalnom samoupravom, Skupštinom Crne Gore i privrednim subjektima, kao i za poboljšanje programske i financijske transparentnosti rada nevladinog sektora. HGD CG član je koalicije od 2012. godine.

22. 1. 2013. Oproštajno druženje s generalnim konzulom

Na oproštajnom druženju, priređenom u povodu završetka misije generalnoga konzula, na kojemu su bili mnogobrojni uzvanici iz političkog, vjerskog i kulturnog života, Vodopija je zahvalio i, između ostalog, rekao: „Uvijek sam se veselio i veselim se svakoj aktivnosti koja je pridonosila najprije normalizaciji odnosa, a onda



*Predsjednik Vičević
predaje poklon Vodopiji*

uspostavi i proširenju suradnje između Republike HH Hrvatske i Crne Gore, osobito između dviju susjednih regija, između Boke kotorske i Dubrovačko-neretvanske županije. Gradeći taj mozaik dobrih odnosa znam da radimo nešto za budućnost, za našu djecu. Ako sam u taj mozaik i ja uspio ugraditi neki svoj kamenčić, na to sam vrlo ponosan.“ Na druženju su bili i mnogi članovi HGD CG. Vodopiji, koji je i počasni član HGD CG, uručen je poklon za sjećanje na obustranu uspješnu suradnju.

26. 1. 2013. Posjet predsjednika Saveza Crnogoraca Hrvatske

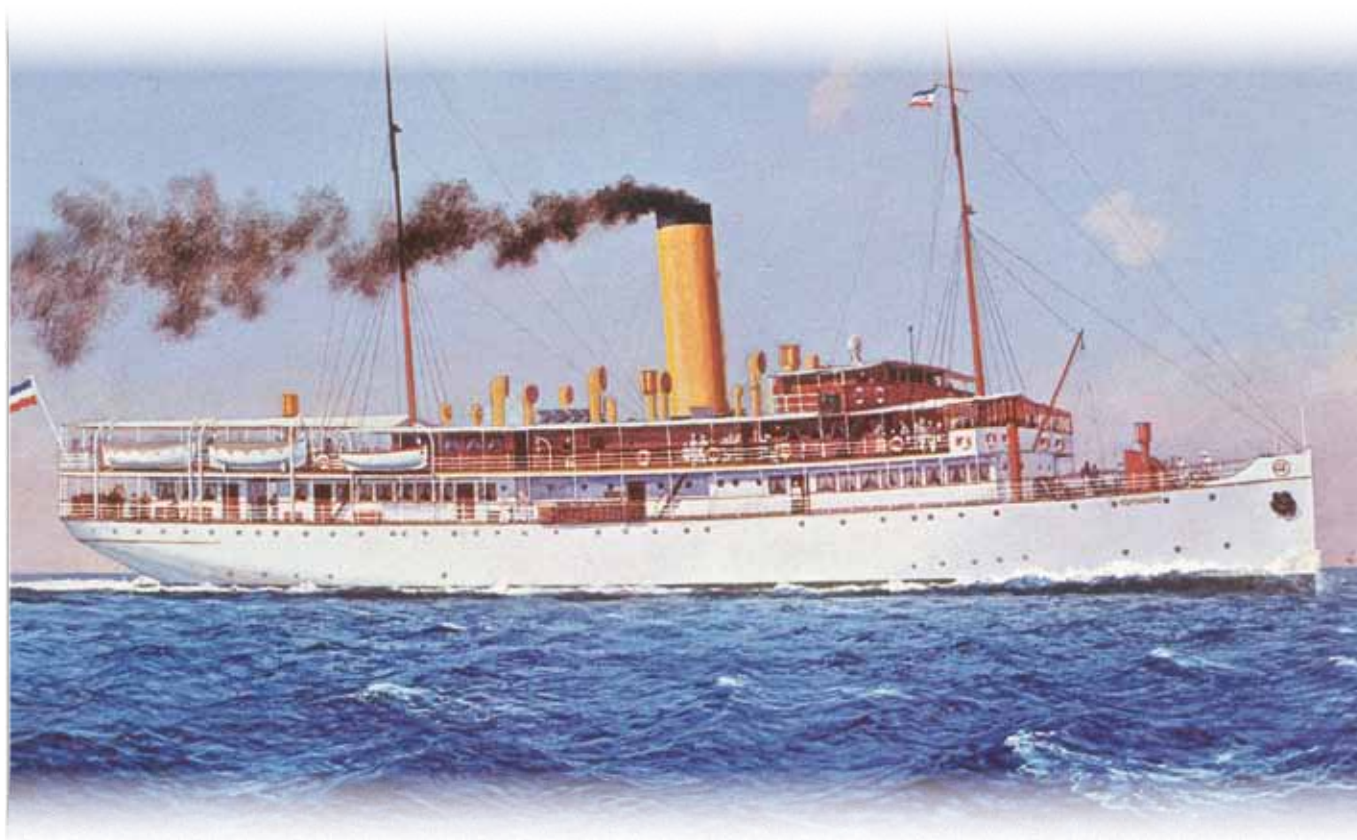
U Biskupskome ordinarijatu upriličen je susret gospodina Radovana Kneževića s predstavnikom HGD CG. U odsutnosti predsjednika Vičevića, na razgovorima je bio prisutan Tripo Schubert, kao i biskup, mons. Ilija Janjić.

Radovan Knežević - učitelj iz Bakočice kraj Koprivnice u Koprivničko-križevačkoj županiji, član je Izvršnog odbora koordinacije hrvatskih Društava prijateljstva, osnivač i predsjednik Društva Crnogoraca i prijatelj Crne Gore grada Koprivnice i Županije, a od studenoga 2012. godine i predsjednik Saveza Crnogoraca Hrvatske.

Dogovorena je suradnja i moguće programske aktivnosti u ovoj godini.

Razmijenjeni su i prigodni pokloni.

Kumanovo



Kumanovo, dolazak kralja Aleksandra u Kotor 1924.

Piše:
Neven Jerković

Dubrovačka parobrodarska plovidba je između dva svjetska rata u suradnji sa državnim brodarom Jadranskom plovidbom iz Sušaka održavala i brze dužjadranske putničke pruge. Zbog toga je nabavila i nekoliko vrlo kvalitetnih brodova, koji su se povremeno koristili i za organizaciju kružnih putovanja. U to vrijeme je bilo prestižno iz Dubrovnika ili Kotora putovati do Splita i Trsta brodovima

Ostalo je zabilježeno da je KUMANOVO u pratnji broda KARADORDE koncem rujna 1924. doplovio sa kraljevskom svitom u Boku kojima su u posjetu Kotoru i Tivtu došli kralj Aleksandar i kraljica Marija.

KRALJ ALEKSANDAR I, PETKA ili DEDINJE. Naravno, i jednim brodom burne prošlosti i zanimljiva imena – KUMANOVO.

U švedskom brodogradilištu Kockum u Malmeu je tamošnji brodar AB Rederi Sverige – Tyskland naručio izgradnju dva putnička parobroda od

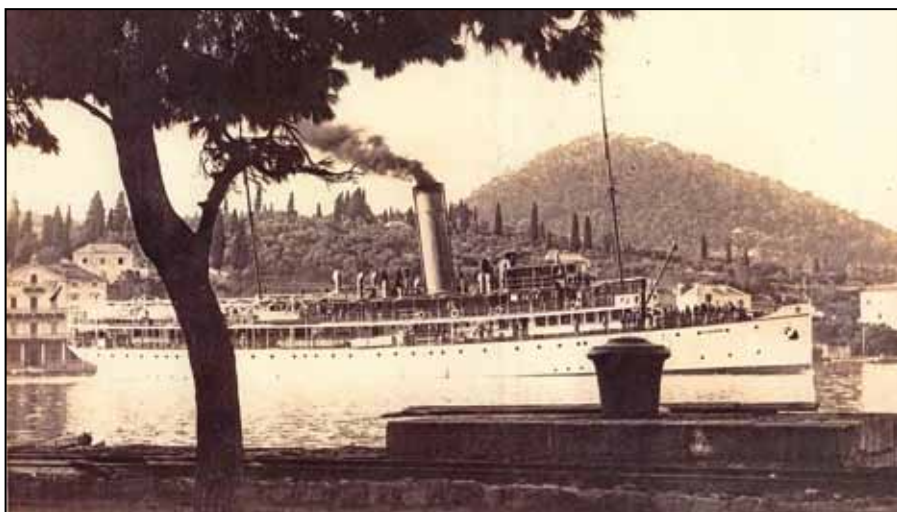


1376 GT i dužine 74 metra. Parni strojevi ukupne snage 3000 KS su im omogućavali brzinu od 15,5 čvorova. Kršteni imenima PRINS GUSTAF ADOLF i PRINSESEN MARGARETA bili su namijenjeni plovdbama između luka Trelleborg u Švedskoj i Sassnitz u Njemačkoj.

Nama zanimljivija PRINSESEN MARGARETA je na ovoj pruzi zaplovila 14. srpnja 1907. godine. Tu ostaje samo dvije godine jer je 1909. za pola milijuna švedskih kruna prodana finskom brodaru Finska Angfartygs iz Helsingforsa. Pod istim imenom nastavlja održavati prugu Turku – Turkholma a nakon dvije godine prelazi ploviti između luka Turkholma – Suomi – Pietari gdje ostaje samo godinu dana.

Oba broda su 1912. prodana u Rusiju. PRINS GUSTAF ADOLF odlazi u Murmansk i mijenja ime u VASILIJ VELIKIJ. U nadolazećim burnim godinama potopljen je 1916. godine. PRINSESEN MARGARETA je bila bolje sreće pa je za Ruskoje Dunajskoje Parohodstvo plovila kao VELIKI KNIAZ ALEKSANDR MICHAILOVITCH. Po ruskim rijekama i jezerima plovi sve do 1921. kada je ALEKSANDR MICHAILOVITCH (ime mu je u međuvremenu 1917. skraćeno) poslužio za evakuaciju Vranglerovih bjelogardejaca sa Krima prema Istanbulu. Tu su ga zaplijenili Francuzi, koji su ga nakon dužeg prisilnog veza prodali Dubrovačkoj parobrodarskoj plovidbi za 6 tisuća funti. Ona mu daje i novo ime – KUMANOVO.

Naravno, u to vrijeme većina Kotorana i Dubrovčana nije ni znala gdje je Kumano, ali novo ime broda je bilo sukladno pragmatičnoj politici Uprave Društva koja je veliki dio prihoda planirala na izdašnim državnim subvencijama. A one su se krojile u Beogradu, koji



Kumanovo dolazak u Boku 1925. ►

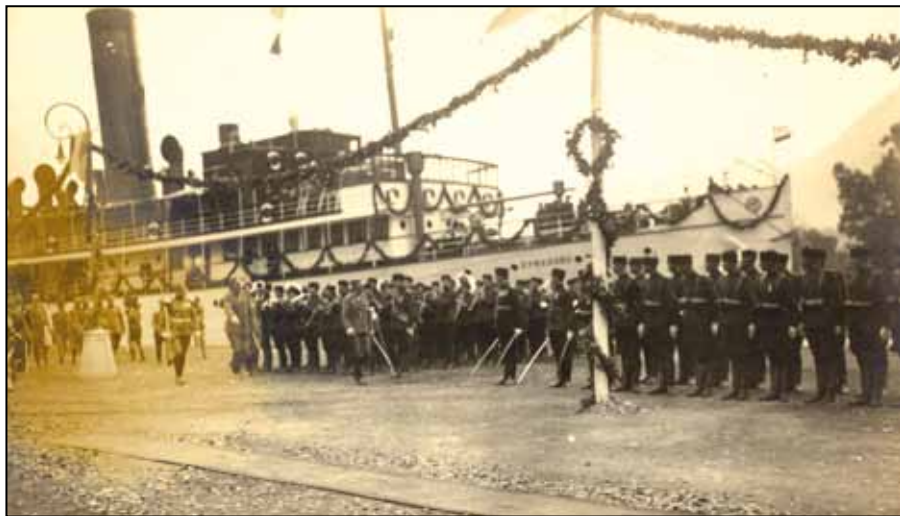
je primjereno znao cijeniti i nagrađivati ovakve podaničke geste. Naknadno rekonstruirani KUMANOVO ima 1409 GT, dug je 77,4 metra i postiže brzinu od 17 čvorova. Prvi je put uplovio u matičnu luku 26. veljače 1924. godine. Lokali kroničar je u tjedniku „Narodna svijest“ tada zabilježio zanimljivu zgodu kada je konstantirao da „se mnogi sa čugljenjem pitaju zašto parobrod nije po starom običaju kršten“. Ipak, iako nekršten, brod uspješno plovi na brzoj pruzi između Kotora, Dubrovnika, Splita i Trsta a povremeno i na kružnim putovanjima u kojima neizostavno posjećuje i Kotor. Ostalo je zabilježeno da je KUMANOVO u pratnji broda KARADORĐE koncem rujna 1924. doplovio sa kraljevskom svitom u Boku kojima su u posjetu Kotoru i Tivtu došli kralj Aleksandar i kraljica Marija. Kraljevska svita je nazočila dvodnevnom pomorskim manevrima Ratne mornarice u Tivatskom zalivu po čijem je završetku kralj neočekivano, izvan protokola i bez pratnje, obišao Boku Kotorsku vojnim hidroavionom domaće proizvodnje Ikarus kojim je pilotirao Dubrovčanin poručnik bojnog broda Nikša Nardeli.

Kapitulacijom Jugoslavije u tzv.Travanjskom ratu 1941. godine, KUMANOVO pada u

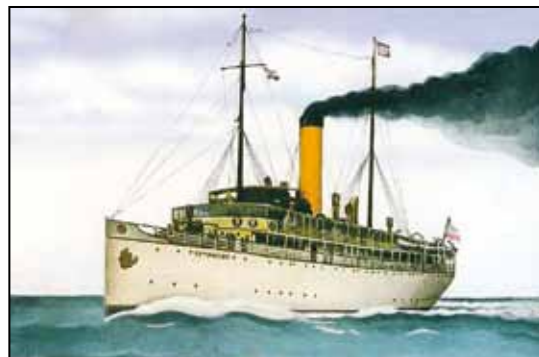
talijanske ruke. Naravno, dobio je i novo ime – CORFU. Ali ni to ne traje dugo, pa je nakon još jedne kapitulacije, ovaj put talijanske, brod, sada već u savezničkim rukama, 1944. godine sklonjen u La Valettu na Malti gdje mu je vraćeno

njegovo staro ime KUMANOVO.

Nažalost, nije više dugo plovio. Aktivno sudjelujući u savezničkim borbenim akcijama na Siciliji, KUMANOVO je 27. prosinca 1944. bombardiran i potopljen. Ovih dana, u vrijeme 69. godišnjice njegovog potapanja, vrijedno se je prisjetiti ovoga elegantnog broda koji je u svoje vrijeme bio najbolji primjer kontinuiteta duge i slavne dubrovačke i bokeljske pomorske tradicije.



Na Rivi kotorskoj



*OVO JE POČETAK NOVOG SERIJALA O BOKEŠKOM GOVORU
KOJEGA ĆE PRIPREMATI PROF. NEVEN STANIČIĆ IZ TIVTA*



Piše:
Neven Staničić

Unastojanju da odgovorim ponudi redakcije, da u ovoj rubrici, nakon „Botunadi“ dodatno proširimo (osvjestimo) značaj i uticaj starog, domaćeg, za ovo područje karakterističnog jezičkog izraza, a da pri tom odmah ne zapnemo oko stručnih opservacija (koje objektivno malo ko benda, a i daleko od toga da su konačne...) čitaj... spasimo, ako je što za spasit,.. pozivam Vas na kompromis i razumijevanje, koje eto pokušavam objasniti u ovom obraćanju, svjesno miješajući savremeni govorni izraz sa antikim, da nam (u nefalji) i pored najbolje namjere, ne bi što važno promaklo, da bi stvorio ono malo neophodne atmosfere, a i da (da vi pravo rečem) izbjegnem mogućnost „lektorisanja“ prije nego što smo i počeli.

Dunkve, kako mi to zborimo (ili smo zborili) u Boki? Kompa-

Po bokeški....

U nadi da bi svi, možebit, mogli bit zadovoljni...

“Kotorski kotar po govoru mogao bi se od prilike razdijeliti na tri dijela. U sjevernom dijelu, koji ide od Ercegovine do Risna, govori se hercegovačkim dijalektom; u srednjem, koji obuhvata ostala mjesta konala, i koji sa sjevernijem dijelom čini pravu Boku, govori se dijalektom, koji ćemo naprosto zvati bokeškim; a u dijelu, koji se oteže od Grblja dalje k jugoistoku govori se crnogorskim ili, kako ga drugi zovu, zeckijem dijalektom“.

rirajući moguće odgovore (sve od naški-og, do bokeški-og), para mi se da da bi najpravi je bilo cijelu priču staviti pod odrednicu (zvanično, predlog za mjesto - pod) „**po**“, po naški, oli **po bokeški**. Benefit je u najmanju ruku dvostruk. Dobi je se na geografskoj preciznosti /tu smo - đe smo /, na arhaičnosti, čime bi trebali biti i bliže tačnosti (tako su govorile naše babe, a u ovu rabotu većeg autoriteta ni nauka nema), dok se ostvareni psihološki efekat čini presudnim za suštinu cijelog projekta. Makar ja držim tako. Sve, koji (uz dužno poštovanje) uvođenje psihologije u ovi momenat možebit doživljavaju špekulacijom, zamoliću za malo strpljenja, tek u par redaka dok se ne pokaže.

Čuveni profesor, još čuveni je državne Velike gimnazije u

Kotoru, Tomo Brajković, obrađujući Peraški dijalekt, za potrebe programa školske 1892. – 1893. godine, napravio je i objavio prvu gramatiku jednog bokeškog narječja, a u predgovoru je zapisao:

“Kotorski kotar po govoru mogao bi se od prilike razdijeliti na tri dijela. U sjevernom dijelu, koji ide od Ercegovine do Risna, govori se hercegovačkim dijalektom; u srednjem, koji obuhvata ostala mjesta konala, i koji sa sjevernijem dijelom čini pravu Boku, govori se dijalektom, koji ćemo naprosto zvati bokeškim; a u dijelu, koji se oteže od Grblja dalje k jugoistoku govori se crnogorskim ili, kako ga drugi zovu, zeckijem dijalektom. Znamenito je to da u dva zadnja dijalekta uz ijekavštinu



djelomice postoji negdašnji zajednički akcenat (čakavski), kao što je znamenito također, da se osobito u pravoj Boci, u svakom mjestu drukčije govori. Ovu je zadnju činjenicu i Vuk u predgovoru k poslovicama istakao, gdje zgodno opaža: "Dobrota se počinje od samoga Kotora, tako da čovek koji nije odande, ne može znati koje su kuće Dobrotske, koje li su Kotorске, pa Dobročani sa svim drukčije govore nego Kotorani; iz Perasta u Risan nema više od jednoga saha-ta, a u govoru je veća razlika između Rišnjana i Peraštana nego između Negotinaca i Trebinjana; Prčanjane i Dobročane razdvaja samo otoka, preko koje se dozvati može, i u Kotoru se svaki drugi dan na pazaru miješaju, pa opet vješt čovjek svakoga od njih, dok progovori, može poznati iz koga je mjesta. Moglo bi se reći da je n. p. između Rišnjana i Peraštana uzrok ove razlike što su Rišnjani zakona Grčkoga i što su od prije dugo vremena bili pod Turcima i miješali se više s Hercegovcima nego s Bokeljima, a Peraštani zakona Rimskoga i bili jošte nekolike stotine godina jednako pod Mlečićima;

ali između Peraštana i (n. p.) Dobročana nema ni jednog od ovije uzroka, i opet se u govoru razlikuju! Tako ja bih rekao da je najveći uzrok ovome što su ova mjesta koje vodom, koje kamenjacima zatvorena da se iz njih bez nevolje nikud maći ne može, pa se žitelji njihovi (a osobito žene i gjece) slabo miješaju sa okolnim susjedima svojim, nego provode vijek sva u svome mjestu: "tako n. p. u Perastu ima žena od 60 godina koje se odande nikud nijesu makle". Kako se vidi, u ovakoj razlici ima dosta gragje za ispivaoca; pa sam eto i ja naumio da opišem dijalekt grada Perasta, svog zavičaja. Ako Bog da zdravlja te uzimam vremena i volje da idem naokolo pribilježicu i govor ostalih mjesta. Kao i drugi držaću se načina, koji nam je pokazao Budmani kad je opisao dubrovački dijalekt, a to tim više, što se dubrovački i peraški dijalekt, oduzmeš li akcenat, koje u čem a osobito u blagu podudaraju."

Budući da je profesor Brajković, očigledno bio najbliže "izvoru" (prostorno i vremenski) od svih naknadnih istraživača, koji su se bavili bokeškim jezičkim specifičnostima, za moje dalje potrebe akcentirao bih par njegovih i danas aktuelnih zapažanja. Primo: Bokeški dijalekti, razlikuju se iz mjesta u mjesto, i sa tog stanovišta svaki po sebi je jedinstven, samim tim i pravilan! I: Bokeški dijalekti o kojima pričamo su jezik prostog i često nepismenog puka, pa i to postaje pravilom! (U obrnutom slučaju, kada je u pitanju književni, tačnije "slavljanski" ili "slovinški" jezik u Boki, do identifikacije dolazimo preko autora koji su se njime služili i upravo ga tako nazivali: Zmajevića, Bolice, Đurovića, Krušala, Ivanovića, Nenadića itd...) Tako da bi, deboto, problem sa kojim se u nastavku moramo suočit

i koji prozilazi iz ovako postavljenih teza, moglo predstavljat pronalaženje mogućeg zajedničkog imenitelja, koji bi objedinio sve pomenute specifičnosti i opravdao nastojanje da jezik ipak nazovemo bokeškim, a da ga ne sakrivamo iza "našega", "domaćega"... (mada jeste i jedno i drugo i treće,.. ako treba) ,braneći ga zapravo od "nas" samih. Od koga drugo? II... Što se tun može učinjeto?

Definitivno, Boka nije što je nekad bila. (U urbanom smislu, gotovo da nije nikakvi futurizam govoriti o jedinstvenom gradu. Antropološki; Matvejević je već generalno i genijalno definisao kretanja i tendencije na cijelom Mediteranu, pa važi i za Boku ; biti bokeljom – mediterancem dakle, nije pitanje nasljeđa, već zasluge.) Izmiješali su se uticaji i razlike i,.. suma sumarum,.. jezik o kojem govorimo zaglavio je u prošlosti i ako već nije među "mrtvima" (u dobrom društvu, uostalom), onda je duboko pasiviziran i "budi" se, jedino u (definitivno sačuvanom i do dana današnjeg odnjegovanom) psihološkom karakteru bokelja, da ga koriste metaforički. Gotovo po pravilu kad se treba kome "narugati", ili mu "poručiti", a da se stvar do kraja ne oubilji, da ne postane uvredljivom. Primjera ne nedostaje, ali ne treba ni ići dalje od "Karampane". Naravno, neće trebat puno truda ni za zakukat (onako bokeški) ni prvi ni zadnji put.

Znači, ako se već (dijalekti naši nasušni) razlikuju u akcentu, na fonetsko fonološkom, ili bilo kojem drugom planu (a razlikuju se i struka je tu da te razlike uoči i objasni) nije na odmet prisjetiti se da se ipak međusobno "razgovaraju i čuju". I to, jedinstveno "Po bokeški". Pazite (za kraj) to "po" ne mora biti samo predlog za mjesto, može i količina (po kila, litre ili čovjeka) i nikad nije cijelo, baš kao ni istina.

**KRATAK OSVRT NA ŠPANJOLSKU SASTAVNICU I ATLANTSKI
OBZOR POETSKE OSTAVŠTINE LUDOVICA PASCALEA**

Španjolsko-atlantska obzorja Ludovica Pascalea

Piše:
dr. Savo Marković

Španjolsko zauzimanje, a zatim gubitak Herceg Novog i osmanlijska opsada Kotora („*dugog opsijedanja izbaavljen posve*“), u čijoj je obrani Ludovico Pascale aktivno sudjelovao, našli su odjeka u njegovu stvaralaštvu, posebno u poslanici kojom moli Karla V. da se obračuna s neprijateljem koji ugrožava ne samo jadranske obale, već „*ne misli prije ustavit' hod i kretanje četa, dok na zlatonosni Tajo ne stavi pobjede znak. To mu je cilj i takve u sebi zacrtava snove, ne plaši ga ništa već careva oružja zvek*“. Poslanica je objavljena u knjizi **Carmina** (Pjesme), koju je publicirao venecijanski poligraf i izdavač Lodovico Dolce (**Lvdovici Pascalis Ivlii Camilli, Molsae, et aliorvm illvstrivm poetarvm carmina, ad illvstriss. et doctiss. Marchionem Auriæ Bernardinvm Bonifativm per Ludouicium Dulcium nunc primum in luce aedita. Cvm privilegio. Venetiis:**

Kotoranin Ludovico (Ljudevit, Ludovik, Ludvig, Lodovico) Pascale (Paschale, Pasković, Paskvalić, Paskalić, Pasquali), student sveučilišta u Padovi, korsarski afrički zarobljenik (*Lybicus Nomadum captivus*), mletački vojni službenik – pjesnik, koji je živio od 1500. do 1551. g. - zasluženu poetsku slavu diljem Europe stjecao je od sredine XVI. stoljeća. Talijanska i engleska pjesnička izdanja i književna povijest posvećivali su značajnu pažnju ovome plemenitom sinu Boke, hvaleći njegovu poeziju i učenost; renesansno stvaralaštvo koje će ostaviti traga na najznačajnije literate. Kratki osvrt na španjolsku sastavnicu i atlantski obzor njegove poetske ostavštine potvrđuju utjecaj i ugled koji je imala u prvim desetljećima nakon autorove smrti

apvd Gabrielem Iolitvm et fratres de Ferrariis. MDLI.) Pascale je poslao svoje stihove slavlom prijatelju, zamolivši ga da ih objavi ako ih smatra dostojnim da se nađu pred javnošću. U posveti ove zbirke od četiri ciklusa, odnosno 34 latinski spjevane pjesme, Dolce u rujnu 1551. g. obavještava napuljskog humanista i bibliofila Giovannija Bernardina Bonifacija, markiza Orie (koji će od 1556. g., tijekom protureformacije, biti u egzilu), o smrti pjesnika, svojega starog prijatelja (*„eruditus vir Ludovicus Pascalis amicus olim meus paucis ante quam e vita decederet mensibus hæc“*). Neke elegije koje su se našle u zbirci svakako su bile poznate i prije objavljivanja, u širem krugu Ludovicovih epistolarnih prijatelja (*„era pure in stretta familiarità con celebre poeta Pontano“*) i izvan njega. Pjesma ***In Carolis caesaris Pannonicam expeditionem*** (Panonska ekspedicija cara Karla) od 198 stihova odnosi se na događaje uglavnom iz trećeg desetljeća XVI. st., čiji je glavni protagonist zaštitnik kršćanstva Karlo V. Habsburgovac (1500. - 1558.), španjolski kralj 1516. - 1556. (kao Karlo I.), austrijski nadvojvoda (1519. - 1521.) i rimsko-njemački car (1519. - 1556. g., kojeg je papa okrunio 1530. g.): *„Tad nepobjediv car najednom iz hispanске zemlje rukom neustrašen svoj pokrenu ponosit znak.“* Napisane na latinskom jeziku, pod utjecajem antičkih uzora, Tibula i Propercija, pjesme iz ove zbirke objavljene su u odličnom prijevodu i s napomenama Šimuna Šonje, u knjizi stihova Ljudevita Paskovića *Sveti plamen*, koju je priredio i stihove s talijanskog prepjevao Radoslav Rotković

(Biblioteka Luča: Antologija crnogorske književnosti, Tito-grad 1987.). Politički aktualne i na onodobne događaje angažirane reference sadrži i pjesma iz četvrte knjige zbirke *Carmina*, koju čine *Silvae*, dulje pjesme u heksametrima - ***In foedus ictum inter principes Christianos*** (O savezu između kršćanskih vladara): *„I Balearski žali po sivome olovu znani pošalju mladost, ... I Hispanija posla vojnike sa Pirineja, koju presijeca Betis i Anas i veliki Iber...“*

„HERMOSAS OCTAVAS EN QUE HERRERA TRADUJO LOS VERSOS LATINOS DE LUDOVICO PASCUAL“

Svijest o neizbježnim povijesnim tijekovima i potrebi sinkronizirane kršćanske ratne akcije, kakva se pokazala u pobjedi združenih saveznika u borbama pod Bečom (protivnicima *„u bijegu pomagaše Dunav, od jesenjih kiša povećan...“*), nije bila bez odjeka na Sredozemlju, posebno u vrijeme kada je nakon pobjede Svete lige u Lepantskoj bitci, dobivenoj pod vrhovnim zapovjedništvom Don Juana od Austrije (izvanbračnog sina Karla V.), osmanlijska pomorska moć izgubila primat. Stoga su se **„hermosas octavas“**, kojima je španjolski pjesnik „Božanstveni“ **Fernando de Herrera** preveo Ludovicove **„versos latinos“**, zajedno s izvornim tekstom (*„hablando del campo del Turco en Viena“*) našli na stranicama 609. - 611. knjige **OBRAS DE Garcilaso de la Vega con anotaciones de Fernando de Herrera, al ilvstrissimo i ecelen-**

tissimo Señor Don Antonio de Guzman, Marques de Ayamonte, Governador del Estado de Milan, i Capitan General de Italia. En Sevilla por Alonso de la Barrera, Año de 1580.

Fernando de Herrera (Sevilla, oko 1534. - 1597.), pjesnik, prevoditelj s latinskog i talijanskog, poznavatelj stare, ali i novije vojne povijesti, preteča *culteranisma* i otac španjolske književne kritike, poznat je kao *„El Divino“*, kako ga je nazvao Miguel de Cervantes. Ističu se njegove patriotske *canciones* u kojima iskazuje osjećaje poštovanja prema onodobnim ratnim vojskovođama i njihovim pothvatima, kao i odanost kršćanstvu. Nakon 1582. g. pisao je o povijesti svijeta do smrti Karla V. (indikativno je da je bilo zapaženo i povijesno djelo L. Dolce, *Život Karla V.*, iz 1561. g.). Međutim, poznat je i kao poštovatelj talijanske poezije, klasika i *Svetog pisma*, a posebno se divio španjolskom pjesniku Garcilasu de la Vega, koji je utjecao na njegovu metriku i liriku, često definiranu kao manirističku i eruditsku. U djelu u kojem donosi i prevodi stihove glasovitoga kotorskog humanista iskazano je njegovo literarno umijeće i utemeljene teoretske norme poznavanjem poetskog ritma, metra i koherencije. *Anotationes* zapravo razmatraju teoretsku pozadinu Herrerine poezije, legitimirajući uporabu govornog jezika, uzdižući španjolsku poeziju na razinu talijanske i potvrđujući Garcilasovo djelo naglašavanjem njegova književnog trijumfa nad prethodnicima, u kojem je autor možda subverzivno ostavio prostora i za sebe. Garcilaso de la Vega (o. 1501. - 1536.), vojnik - *contino* Kar-

la V., koji je sudjelovao u njegovim mnogobrojnim ratnim kampanjama, boraveći u Italiji, Njemačkoj, Tunisu i Francuskoj (1532. g. bio je prognan na otok na Dunavu), smatra se jednim od najvećih pjesnika španjolske književnosti. Njegovo napuljsko poznanstvo s Luigijem Tansillom otvara iznimnu povijesno-poetsku perspektivu na španjolski heroizam i gubitak Herceg Novog, kojoj svjedoče i Gutierre

da Cetina i F. de Herrera, a za koji se L. Pascale nadao da će biti vraćen („...*vidim kako pod kulom vijore Hercega Novog pobjedni znakovi Orla...*“). Uz rane apeninske pisce, na istočnoj strani Jadrana značajne podatke o Pascaleu i njegovoj poeziji donose F. M. Appendini (*Ragusa 1811.*), U. Raffaelli di Cattaro (1845.) i Š. Ljubić (*Vienna, 1856., Zara*), ali je i povijest španjolske literature također podsjećala na

književni doprinos **Ludovica Pascalea**; ne jedina, *Udruga bibliofila Andaluzije* izdala je 1870. u Sevilli neobjavljene pjesme Fernanda de Herre-re i **Controversia sobre sus Anotaciones á las obras de Garcilaso de la Vega**, u kojoj su se, kako to navodi José María Asensio, ponovno našle prekrasne Herrerine oktave, „*describiendo el ejército turco, y el Emperador en el cerco de Viena*“:

Iuntos todos; la tierra atropellada
con los piés no se vé, ni tanta gente
en multitud confusa amontonada
se podria contar, antes l' ardiente
arena seria en Lybia numerada;
todos criueles, d' ánimo valiente,
mas ruda, turba de sobervia llena,
de razon falta, i de consejo agena.

Ni desnudar el hierro arremetiendo,
ni en ordenança saben conservarse;
apriétanse i apremian confundiendo,
i unos con otros vienen á implicarse.
mas quien atentamente fuesse viendo
con órden el ejército mostrarse
del gran César, diria sin recelo
que lo juntó y dispuso solo el cielo.

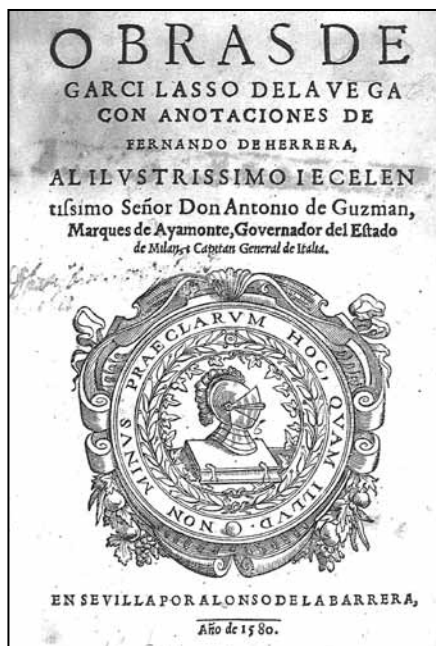
Alli estava de Italia poderosa
la juventad beligera, mostrando
el gran valor, la industria belicosa,
sus antiguas hazañas renovando:

i d' España en las armas generosa
los capitanes en illustre vando
qu' al cielo alçó sus hechos la vitoria
i dió la tolerancia eterna gloria.

Tambien, Rin, los q'abitan tu ribera,
á morir, ó vencer acostumbrados,
que menos temen á la muerte fiera,
que ser vencidos; todos enseñados
á seguir de Mavorte la vandera,
de reluzientes armas adornados,

en órden puestos todos, i sugetos
de quien los rige i manda á los precetos.

“...svi se sakupe. Jedva i zemlju pod nogama
strtu
vidjeti možeš, i niko izbrojiti sposoban
nije
tolike čete, kô što takođe ni libijski
pjesak.
Svi su surova srca i duhom su dovoljno
spremni
ići u borbu, al' kruta i posve bez razuma
rulja,
jadna duhom i umom, ne umije nategnuti
koplja,
ne zna stupati pravo nit' stajat na mjestu,
kada
zapovijed padne; juri al' brzo se sama
zaplete.
Naprotiv, slavne čete kad promatraš
velikog cara,
smatrati možeš da ništa sa time nemaju
sama
ljudska umijeća, već Višnji da vodi
rukama svojim.
Ondje je italska mladost za ratna skupljena
djela
koja silan duh i snažno pokazuje srce.
Tu su hispanski vođe, što ratna ih
uzdignu slava
samome nebu, a vječno izdržljivost dade
im ime.
Tu je i narod sa Rajne, u oružju slavan
te vičan
pobjedi ili pak smrti, jer svladani ne
brinu za spas.
Svi su obikli ratu i svako u oružju sjajnom
ponosno stoji, svako na svojoj dužnosti,
jedan
do drugog, divnom u redu, i vršeći naredbe
viših.”

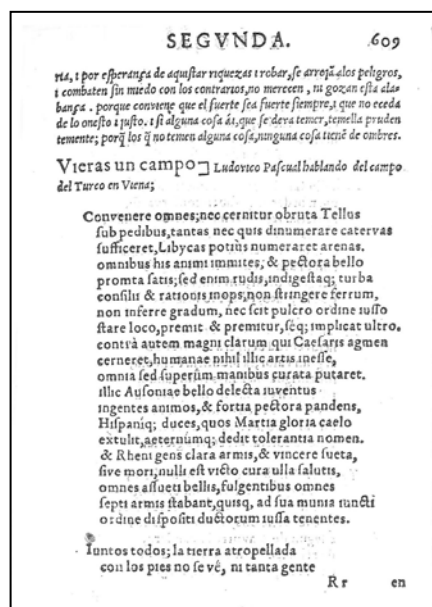


Herrerin kastiljski prijevod latinskih stihova L. Pascalea (ovdje ga prati navedeni hrvatski prijevod s latinskog Š. Šonje), uvršten u njegovu knjigu koja je objavljena 1580. g. u Sevilli, rezultat je komunikacije koja se tijekom renesanse, posredno ili izravno, na Sredozemlju intenzivno održavala na više razina. Konkretno je dokaz uzajamne recepcije osjećajnih, idejnih i duhovnih strujanja. U kontekstu hrvatsko-španjolskih književnih i kulturnih veza, Herrerinim prijevodom posebno se bavio hispanist Karlo Budor (1993.).

„SVIJET KOJI ATLANT NEBONOSNI NE ZNA”

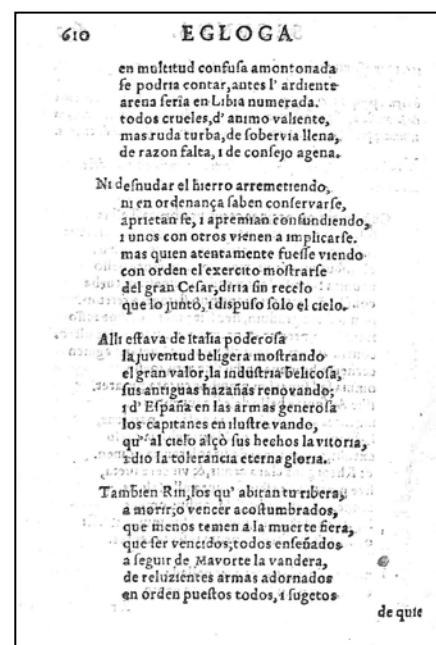
F. M. Appendini ističe da je Ludovicovo stvaralaštvo „*sembra soprattutto mirabile per l'uso felice degli antichi vocaboli Geografici*”. Ono što iz njegove poezije višekratno proizlazi jest i suvremenost obilježena upoznavanjem i osvajanjem

Novog svijeta. Zauzimanje prostranstva koja su se otvorila novim otkrićima on apologetski dovodi u kontekst prava i zasluga iznimnog adresata: „*Caru i ti takođe, što širiš visoko u eter / svoje orlove, pobjede znak, po zapadnom moru / i po zemljama što ih u svijetu pokori novom...*” Upravo u ovim stihovima ogleđa se obaviještenost kotorske sredine o premještanju geopolitičkog fokusa sa Starog kontinenta: „– *naime zaslugom tvojom kontinent jedino ovaj /*



nama ne bješe dosta: jer bogovi zemlje ti nove, / novi dodijeliše svijet koji Atlant nebonosni ne zna,...” U desetljećima koja su prethodila nastanku Ludovicovih versa, na Primorje su stizale vijesti o Novom svijetu, prilagođavajući i mijenjajući sa svakom sljedećom pojedinačne predodžbe domaćeg čovjeka i ukupan imaginarij lokalne sredine. Nove zemlje, koje oplakuje *zapadno more*, predajom najčešće zamišljane kao rajski vrtovi koji bogatstvom

opskrbljuju monarhiju u kojoj sunce nikad ne zalazi, postajale su sastavni dio kolektivnog poimanja, mentaliteta i kulturne povijesti: „*odatle dovoze tebi svakovrsnog zemaljskog blaga, / donose veliko mnoštvo i srebra i žutoga zlata, / kao i ostala blaga i što god priroda stvara.*” S antičkim tradicijama i kršćanskom božanskom objektivacijom priroda ima određeno mjesto i ulogu u društvenom poretku, a elitna kultura je afirmira kroz prizmu „dobre vladavine”. Mitsko-poetske, utopijske aluzije na obilja novootkrivenih krajeva, kao i spominjanje Britanaca, „*drevnog Inda*” i klasičnih naziva Boki bližih krajeva, neće ostati bez utjecaja na Thomasa Lodgea koji se potkraj istog stoljeća sa sir Thomasom Cavendishem našao na putu za Južnu Ameriku, na kojem je i nastala njegova „*A Margarite of America*” (1596.), otvarajući novo poglavlje iščitavanja književnog utjecaja i međunarodne slave znamenitog Kotoranina.



KOTORSKI ORIĐINALI - GALIOTI I ŠKERCI (6)

Kotorski oriđinali i galioti bili su ljudi dobrog srca i plemenite duše, bistrog uma i oštrog jezika, koji su na svakovrsne izazove odgovarali na originalan, ali uvijek duhovit način. Bez oriđinala i inače bogata prošlost Kotora bila bi siromašnija. A oni su se, opet, mogli roditi i opstati samo u kotorskom ambijentu. Bili su iskričavi. U najtežim trenucima nisu propuštali prigodu da se našale, na svoj i tuđi račun, da sve okrenu na onu ljepšu „stranu“. Njih više nema, ali njihove šale još uvijek žive.

Priradio:
Dario Musić

**Škerci - duhovitost
poznatih Kotorana**

**Galiot: PJERIN
MAKIN - trgovac**

Galiot Pjerin Makin bio je stari Kotoranin čiji su se preci prije više stotina godina doselili u Kotor, gdje su se bavili trgovinom. I od toga lijepo živjeli! Bili su skromni ljudi, a ono što bi zaradili ulagali su u nekretnosti. Kada su došli poslijeratni dani, 1945. godine proglašeni su „kapitalistima“ i „narodnim neprijateljima“. Dobročudni

trgovac Makin nije shvaćao razloge za takve optužbe na njegov račun. Ipak, kao nepopravljivi optimist to je stojički podnosio. Kada bi ga pitali kako živi u novonastalim uvjetima, on je šutio, objasnivši: „Sve dok javno ne počnem govoriti što mislim, nitko mi ništa ne može!“

Makin je bio jedan od rijetkih kotorskih galiota koji je samo s razlogom svraćao u kafane - da se dogovori s poslovnim prijateljima, da odigra partiju šaha ili karata i tako „potroši“ slobodno vrijeme. Jedno veče nervozni Tripo Bačva jako se ljutio zbog toga što ga karte

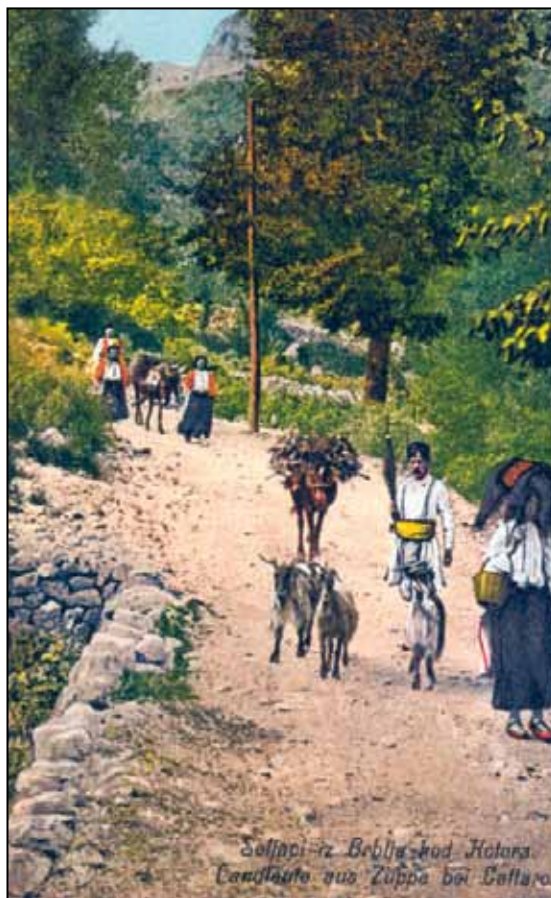
„nisu išle“. Jednom suigraču poručivao je da ode pasti travu, drugom da mora otići liječniku da mu otkrije gdje mu je iscurio mozak, trećem da nisu karte za manijake... Viknuo je i Pjerinu Makinu: „Idi mesti ulice!“ Makin je, ne govoreći ništa, odložio karte, ustao i uzeo metlu iza kuta. Tada je Tripo reagirao: „Gdje ćeš, nismo završili partiju?“ Makin je objasnio: „Idem mesti ulice, kako si mi preporučio. To je bolje nego s tobom gubiti živce. Neka svatko ide za svojim poslom...!“ Makin je bio blage naravi, dobroćudan, volio je ljude i činio im usluge. Često

je pomogao kotorskoj sirotinji, poručujući da će njemu „Bog platiti“. Bio je poznat kao galiot koji djeluje iz drugog plana.

Jednom je tako putovao iz Podgorice za Kotor kada se u Radanovićima pokvario autobus. Vidio ga neki seljak i ponudio mu jednog od nenatovarenih konja koje je vodio u Kotor po žito. Makin je to rado prihvatio... Koji dan poslije sreo je taj Grbljanin Makina i pitao ga bi li se umorio da je morao ići pješice. I pri svakome sljedećem susretu postavljao mu je isto pitanje bez obzira na to što je dobivao Pjerinov odgovor i zahvalnost. Kada mu je to dosadilo, Makin mu je odlučio uzvratiti na originalan način. Na Crnogorskom pazaru kupio je konjski samar. Kad je sreo Grbljanina, Makin ga je odveo do kafane u čijem je kutu bio samar. Stavio ga je na sebe i kratko rekao iznenađenome čovjeku: „Uzjaši ga da te nosim do Grblja i da ti tako vratim dug. Prethodno mi obećaj da ćeš me ostaviti na miru!“ Grbljanin se zacrvenio, okrenuo i otišao. Makin ga više nikad nije sreo.

Dolaskom komunističke vlasti Makin je postao „buržuj“ i „kapitalist“, što je bio uobičajen izraz za one koji su imali imanje veće nego što je uobičajeno. Ipak, unatoč nedaćama, sačuvao je vedar duh. Za svaki slučaj odlazio je na radne akcije, davao priloge za pomoć Frontu i bio na svim konferencijama. Čak i kada mu je bilo najteže, nije ga napuštao smisao za šalu. A jedva je sastavljao kraj s krajem. Prve poratne godine, na konferenciji Narodnog fronta govorilo se o problemima grijanja stanova. Građani su tražili da im

se osiguraju drva. Nije im se moglo izaći u susret. Protestirali su, dok je Makin šutio. Drug iz Komiteta primijetio je da Makin šuti pa je od njega tražio potporu, računajući da



Seljaci iz Grblja idu na pazar u Kotor 1905.

„bužuj“ neće biti protiv. Pjerin je ustao i objasnio da je on na vrijeme osigurao dovoljno drva ne samo za tu zimu, nego i za sljedeću zimu. Nastali su zvižduci ljutih ljudi koji se nisu imali čime grijati. Makin im je objasnio: „Ja živim, kao što znate, na četvrtom katu i kada mi je zima ponesem veliku palicu da je nacijepam u podrumu. Dok je donesem dolje, ovako star, zagrijem se pa je ne treba cijepati. Tada je vratim gore. Kada mi opet bude hladno, sve to ponovim. I tako se grijem...“ Uslijedio je dugo-

trajan pljesak. Oduševljeno su ga grlili dok je drug iz Komiteta ljutito napustio skup.

Pjerin Makin smišljao je šale kako bi povećao promet u svojoj trgovini. Jednom je, tako, poslao šegrtu da kupi kilogram ribe. Zatim je ribu stavio u izlog i sakrio je iza raširenih novina. Onda je pred izlog pustio gladne mačke koje su, privučene mirisom ribe, pokušale ući u izlog „šetajući“ svojim njuškicama po staklu koje ih je sprječavalo da dopru do ribe. Naravno, riba se od novina nije mogla vidjeti. Ispred trgovine na trgu građani su se čudili što mačke stalno njuše izlog i zure u njega. Kada su prišli bliže, vidjeli su da mačke gledaju u novine. Svratili su u Makinovu trgovinu gdje su čuli galiotovo objašnjenje: „Naučio sam mačke da čitaju novine. One su emancipirane i ne žele otići dok ne saznaju najnovije vijesti!“ Gladne mačke stajale su ispred izloga sve dok miris ribe ne bi iščeznuo. U međuvremenu se pročula priča o čudnim mačkama, a zbog toga su navraćali i turisti kako bi vidjeli novo kotorsko čudo - mačke koje čitaju novine. Bila je to velika atrakcija jer

je Makin dugo čuvao tajnu o razlogu zašto mačke „prate“ dnevne događaje iz novina.

Negdje pred smrt pozvali Makina k sucu za prekršaje zbog prijave da je govorio protiv bratstva i jedinstva. Sudac je, nakon što je formalno uzeo podatke, pitao Makina je li kašnjavao. On je rekao da jest, prije deset godina. Sudac ga upita: „A poslije toga?“ Pjerin je rekao: „Poslije toga dobro sam pazio da javno ne kažem što mislim!“ I to je bilo dovoljno da Makin odleži deset dana u zatvoru.

ROMEO FIORELLI:



ROMEO FIORELLI (1870. – 1958.), GRAĐANIN GRADA KOTORA, KRONIČAR SVOJEG DOBA, U SVOJIM ZAPISIMA SAČUVAO JE OD ZABORAVA MNOGE OBIČNE I ZNAČAJNE DOGAĐAJE GRADA KOTORA TOGA VREMENA.

„Po istoričnim knjigama i kalendarima, po putu sačuvanih listova, plakata i rasporeda, po pričanju moje babe i uz moje dobro pamćenje, od djetinjstva sam sabrao, sastavio i uredio sljedeće uspomene“, objašnjava Fiorelli kako je nastala ova kronika.

VAŽNIJI SPOMEN DANI KOTORA I BOKE

Priredio:
Dario Musić

Na spomen Peraškoga boja protiv Turaka dana 15. svibnja 1654. godine vođa Mehmed aga Rizvanagić, ugledni savjetnik hercegovačkoga i bosanskoga paše i poglaviti pokretač turskoga napada na Perast, bio se utaborio ispod naranče Širovića, a pobratim Burović zgodi ga iz puške. Krsto i Lovro Kolović dotrče, Krsto mu odrubi glavu, a Burović mu digne mač i pušku. Nakon smrti Burovića, sin Nikola darovao je mač Općini u znak odanosti. Za mač se ne zna gdje je završio, a Mehmed agina puška čuva se u kući kneževa Viskovića. Dana 29. lipnja 1937. na ono mjesto gdje je poginuo Mehmed aga podignuta je spomen-ploča uz veliku manifestaciju. Spomen-ploča glasi:

Mehmed aga Rizvanagić
koji velikom silom Turaka
na Perast naskoči
na 15. svibnja 1654.
i ovdje je poginuo.

Za vrijeme vladanja Mletačke Republike, u Kotoru nije postojala općina. Gradom je upravljala rektorska uprava od tri suca. U kancelariju je bio postavljen činovnik koji je vodio dnevnik svih događaja iz tog doba odnosno od 1420. do pada Republike 1797. godine. Ti spisi čuvali su se u arhivu Kotorskoga suda. Govorilo se da su Talijani prije nego što su otišli u rujnu 1943. odnijeli sve te povijesne dokumente i tako se više ne može ništa izabrati od te povijesti. Francuzi su postavili prvi Općinu 1808. godine. Prvi načelnik bio je Petar Luković, admiral Bokeljske mornarice. Pod Francuzima i Austrijom dnevnik se nije vodio i otad se ne zna za dnevne događaje.

Srećko Pjerotić, rodom iz Boke kotorske, selo Kruševice, kao dječak čuvao je svinje. Jednog dana došao je na morsku obalu da se preveze na drugu stranu zaljeva i morao je platiti barku



Papa Siksto V.

10 centezima. Ali kako nije imao nego 5 centezima, gospodar barke nije htio da ga preveze, već ga je silio da se iskrca. U barci su se nalazile druge osobe koje su se smilovale nad dječakom i dali mu ostatak centezima koji mu je falio za platiti prijevoz. S vremenom Pjerotić pođe u samostan na nauk i postane pop, i tako uvijek naprijed dođe do kardinala. Kada je u Rimu došlo do biranja pape, sreća dopade Pjerotiću, koji je bio izabran za papu Siksta V. Nakon svoga imenovanja na um mu pade onaj koji ga nije htio prevoziti barkom jer nije imao 10 centa za platiti prijevoz, i da se loše prema njemu ponio. Papa naređuje svome sekretaru da mu pošalje pismo da dođe u Rim, da ga ima dekorirati za svoj zaslužni rad. Kada se dotični predstavio papi, on ga zapita kako se ponaša prema siromasima koji nemaju potpuni iznos za platiti barku za prijevoz, a on mu je odgovorio da je zadovoljan i kad mu netko plati i pola prijevoza. Papa njemu: »Ja sam čuo da ste se Vi loše ponašali u neko vrijeme.« Dotični odgovara: »To će biti pisali seljaci samo da me Vi ne dekorirate.« Papa ga pita: »Poznaješ li ti mene?« »Ja sam čuo za Vas, ali Vas ne poznam!« »Ja sam onaj kojeg si htio izbaciti iz barke kada nijesam imao da ti platim potpuni iznos od 10 centi za prijevoz. Uz pomoć dobrih ljudi onda si me pustio u miru.« Gospodar barke se snebio i nije progovorio više ni jedne riječi. Ovo sam čuo i doznao da dan sv. Josipa 1945. godine kada je o. Petar Vlašić držao propovijed u stolnoj crkvi u Dubrovniku. Tako je Boka kotorska, između toliko glasovitih ljudi, imala i papu Siksta V.

U spomen na tisućutu godišnjicu hrvatskoga kralja Tomislava selo Škaljare podignulo je na pročelju crkve spomen-ploču dana 26. prosinca 1926. godine.

Godine 1930. proslava 90-godišnjice osnutka Srpskoga pjevačkog društva »Jedinstvo«. U proslavi su sudjelovala pjevačka društva iz Boke, Dubrovnika, Mostara, Sombora te Dubrovačka muzika i kotorska Građanska glazba. Na večer

je zabava bila priređena u parku Hotela »Slavija«.

Dana 16. rujna 1934. godine podignut je u Budvi spomenik Stjepanu Mitrovu Ljubiši kao pjesniku i književniku.

Godine 1935. podignut je na Prčanju spomenik Nj. Vel. kralju Aleksandru I.

Godine 1936. postavljena je spomen-ploča ministru Ljubi Jovanoviću na njegovoj kući kao znak patriotizma. Spomen-ploča glasi:

U ovoj kući se rodio 14.februara 1865.

Ljubomir L. Jovanović
naučnik i književnik

Godine 1940. proslava stote godišnjice osnutka Srpskoga pjevačkog društva »Jedinstvo«. U proslavi su sudjelovala pjevačka društva iz Boke. Na večer je zabava bila priređena na Vojničkom polju /Benovo/.

Tjelesnik od finog platna, koji je izvezla Bl. Ozana bijelom svilom, ima po sredini križ sa znakovima Spasiteljeve muke, a naokolo po rubu čipku. Nalazi se u Moćniku te ima natpis:

Esto fidelis usque ad mortem et
dabo tibi coronam vitea, quoniam
ego elegi te, dicit Dominus Ilie
discipulus meus est, sic eum volo
manere

/Sabrano iz knjige Bl. Ozane/

U nekadašnjoj crkvi sv. Nikole i u kapeli Gospe od Rozarija nalazile su se dvije slike, od kojih je jedna predstavljala građansku bunu u Kotoru, a druga poplavu u tom gradu. Na ovim slikama bila je prikazana Bl. Ozana kako se klečeći moli Bogu za građane. Na žalost, danas više ne postoje te slike, kao ni mnoge druge umjetnine koje su resile spomenutu crkvu. Možda su stradale u požaru 1896. godine. U bivšem manastiru sv. Pavla u Kotoru bilo je pet slika s prizorima iz života blaženice. U sakristiji crkve sv. Tripuna jedna je slika predstavljala Bl. Ozanu kako se klanja Djetešcu Isusu. Pod slikom se čitao ovaj natpis: *Beata Osanna, Virgo de Catharo. EV Mareus A. fieri fecit A.D. ...* U Kotoru danas ne postoji niti jedna od tih slika. Pozlaćeni srebrni reljef Bl. Ozane na poznatoj oltarnoj pali u crkvi ►



sv. Tripuna izradio je kotorski zlatar i umjetnik Bogdan Kaluđerović 1907. godine. Na Prčanju se nalazi u stolnoj crkvi na jednom oltaru slika Bl. Ozane. U dominikanskim crkvama u Italiji i

u Dalmaciji nalazimo veći broj slika Bl. Ozane.

Poznato je kako se u ono doba stanovništvo u gradu dijelilo na plemiće i pučane, među kojima je bilo oštih sukoba zbog toga što je već od početka XIV. stoljeća plemstvo uzelo svu vlast u svoje ruke. Za vrijeme Bl. Ozane nastala je strašna svađa između kotorskih pučana i vlastele. Zavađene strane zgrabile su oružje i svaki se čas očekivalo krvoproliće. Oružani pučani utaboriše se na trgu sv. Roka (ispred hotela »Vardar«), a vlastela na trgu sv. Tripuna. Ugledne gradske ličnosti sa žalošću uložile su sav trud da izmire zavađene. Glasovi o buni dopriješe do Bl. Ozane. S velikim pouzdanjem i molitvom obratila se Bogu da isprosi mir i slogu među građanima. Istog dana nastala neočekivana promjena. Zavađene strane odložile su oružje i narod se mirno razide, s odlukom da će sporazumom riješiti svoje sporove.

/Sabrao od knjige Bl. Ozane, koju je uredio don N. Luković/

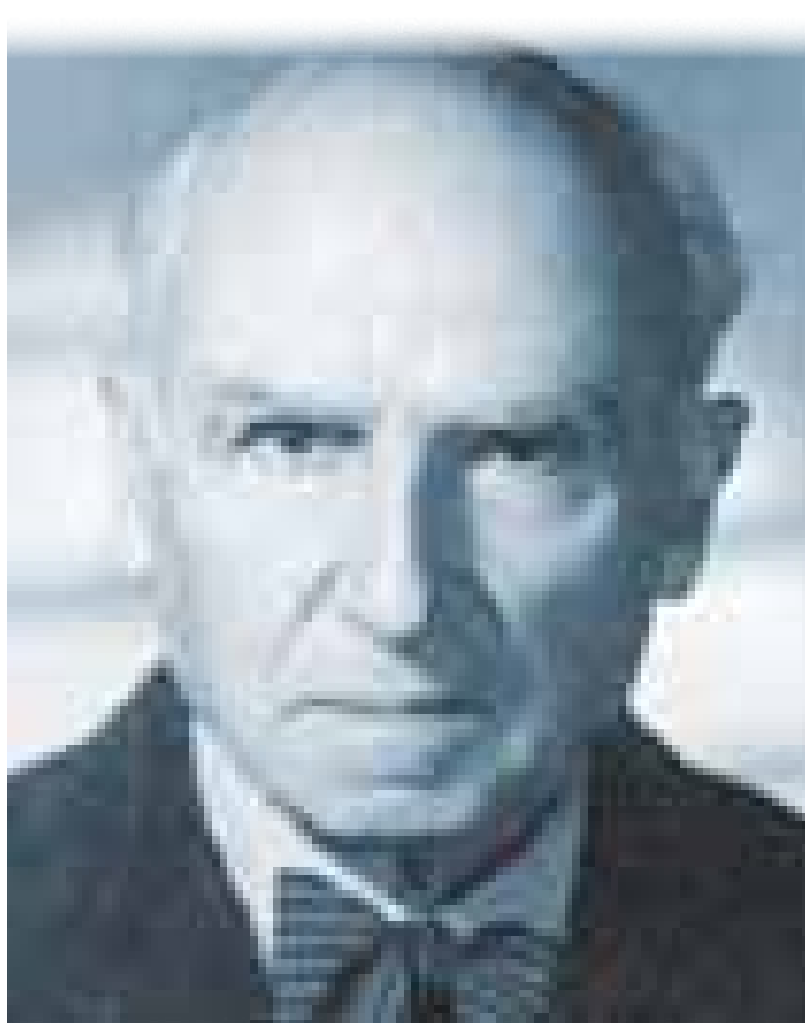
U mjesecu kolovozu 1934. godine dolazak Nj. Vel. bivšeg kralja Engleske, Eduarda od Yorka. U počast mu je bila priređena Bokeška noć. Nakon kratkog vremena i njegovu bratu Đorđu, današnjem kralju.

Dana 3. kolovoza 1938. godine došao je jugoslavenski predsjednik Vlade, Milan Stojadinović, kojeg su dočekale vojne, civilne i crkvene vlasti, škole, društva. Priređena mu je bila veličanstvena Bokeška noć.

PRISJEĆANJE NA ZNAMENITOG BUDVANINA

Ramiro Bujas

Prvi je naš psiholog koji je sudjelovao u radu međunarodnih kongresa eksperimentalne psihologije: u Marburgu (1921.), Münchenu (1925.) i Beču (1929.), a od 1932. zastupao je našu psihologiju pri Međunarodnom društvu psihologijske znanosti.



Piše:
Željko Brguljan

Znameniti hrvatski psiholog svjetskoga glasa Ramiro Bujas, prvi profesor psihologije na Sveučilištu u Zagrebu, utemeljitelj je znanstvene psihologije u jugoistočnoj Europi. U Zagrebu je 1920. godine osnovao prvi laboratorij eksperimentalne psihologije i pokrenuo (1932.) znanstveni časopis *Acta Instituti Psychologici Universitatis Zagrabienensis*, koji izlazi i danas. Osnivač je (1953.) i prvi predsjednik *Udruženja psihologa Jugoslavije*. Radio je na psihofiziologiji sluha i osjeta ravnoteže, na ispitivanju osjećaja uz pomoć električne provodljivosti kože (preteča detektora laži), te na problemima mišljenja, pažnje i statističke metodologije u znanstvenom radu.

Ramiro Bujas rođen je 28. kolovoza 1879. u Budvi. Rodni grad napušta u ranoj dobi pa osnovnu školu završava u Grazu. Nakon položene mature u gimnaziji u Dubrovniku 1899., vraća se u Graz gdje od 1901. do 1905. studira slavistiku, germanistiku i filozofsku propedeutiku. Paralelno se bavi psihologijom mišljenja u laboratoriju za eksperimentalnu psihologiju kod prof. Alexiusa Meinonga, koji je u Grazu osnovao prvi austrijski psihologijski laboratorij 1894. godine. Ramiro Bujas doktorirao je u Grazu 1906. godine. Nakon srednjoškolskog službovanja u Splitu i Zadru seli se u Zagreb, gdje 1920. osniva Psihologijski laboratorij u sklopu Odsjeka za fiziologiju Medicinskog fakulteta. Osnutkom ovog laboratorija, prvog u jugoistočnoj Europi, postavljeni su čvrsti temelji za znanstveno-istraživački rad u području psihologije. Kao profesor psihologije na Medicinskom fakultetu studenti-

ma izvodi mnoge psihologijske pokuse aparatima koje je većinom sam izradio. Godine 1922. postaje docent te prvi pročelnik Radnog odbora za ispitivanje sposobnosti školske djece, a 1923. osniva Psihologijski institut, najprije na Pedagoškoj akademiji, a onda i na Filozofskom fakultetu. Godine 1929. imenovan je za predstojnika novoutemeljene Katedre za psihologiju na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, što predstavlja početak studija psihologije u Hrvatskoj. Upoznaje se sa sličnim radom u Leipzigu, Berlinu i Hamburgu. Bio je glavni pokretač, suutemeljitelj (1931.) i savjetnik Zavoda za savjetovanje

pri izboru zvanja u Zagrebu, prvog zavoda te vrste na Balkanu. To je dovelo do brzog razvoja profesionalne orijentacije u Hrvatskoj te je time začeto moderno upravljanje ljudskim potencijalima u Hrvatskoj. Prvi je naš psiholog koji je sudjelovao u radu međunarodnih kongresa eksperimentalne psihologije: u Marburgu (1921.), Münchenu (1925.) i Beču (1929.), a od 1932. zastupao je našu psihologiju pri Međunarodnom društvu psihologijske znanosti.

Ramiro Bujas je, među ostalim, istraživao probleme u osjetnoj psihofiziologiji, subjektivne faktore u školskom ocjenjivanju, primjetnost i čitljivost latinice i ćirilice i dr. te je predložio nov način objektivnog mjerenja umora. Utemeljio je vlastitu osjetnu teoriju, a također mnoge grane primijenjene psihologije. Bavo se problemima školske, kliničke i kriminalističke psihologi-

je. Prilagodio je našim uvjetima Binet-Simonovu skalu za ispitivanje inteligencije. Prvi je u Hrvatskoj započeo sustavni rad na konstrukciji naših vlastitih psihologijskih mjernih instrumenata i uređaja. Tako je npr. njegov esteziometar na vlas, kamatometar i batić za patelarni refleks proizvodila glasovita tvrtka *Diel* iz Leipziga. Uz psihologiju Bujas se bavio lingvistikom, književnošću, speleologijom, arheologijom, pomorskom navigacijom, slikarstvom i planinarstvom. Ovaj svestrani i plodni stvaralac umro je u Zagrebu 4. listopada 1959., a njegov profesionalni put nastavio je nje-

gov sin, akademik Zoran Bujas (Zagreb, 1910. - 2004.), čije značajno i opsežno djelo iziskuje posebnu temu i prostor.

Sav pionirski rad Ramira Bujasa na području psihologije, mnoštvo objavljenih djela, sve njegove mnogobrojne aktivnosti, njegove doprinose razvoju psihologije u Hrvatskoj i istočnoj Europi nemoguće je ovdje elaborirati, ali to nam i nije bio cilj, već samo podsjetiti na jedno veliko znanstveno ime našega plodnog zavičaja. A da je to tako svjedoče nam i činjenice da je njemu u spomen 1970. u Zagrebu osnovan znanstveni skup *Dani Ramira Bujasa*, 1976. također u Zagrebu *Središnja psihologijska knjižnica „Ramiro Bujas“*, a 1977. republička *Psihologijska nagrada „Ramiro Bujas“*. Također mu je 1979. godine (dok smo se mi u Boki „pokusno“ tresli) podignuta u Zagrebu spomen-ploča.

Mala ploča koja podsjeća na velika djela!



Priradio:

Jovan J. Martinović

1353.g.

4. novembra, u Kotoru:

Obveznica kojom se **Radoslav Stanislavić** obavezuje vratiti **402,5** perpera **Simu Lukinom Bolica**. Pisao notar **Bartolomej Andrein** iz Padove u prisustvu sudije **Draga Markova Drago** i auditora **Mata Bizanti**.

Pomen crkve **sv. Nikole** koju posjeduje prvi put pomenuto pobožno društvo kotorskih pomoraca (*pia sodalitas naviculatum Catha-rensium*), odnosno, Katorska mornarica.

Crkva **sv. Nikole** živopisana freskama pomenuta u testamentu **Belke**, udovice velikaša **Tripuna Mihailova Buće**.

1354.g.

mjeseca marta, u Kotoru:

Biskup **Dujam** sa kaptolom daje **Grasu Anđelu** vinograd na Prčanju. Pisao notar **Bartolomej Andrein** iz Padove pred sudijom **Dragom Markovim Drago** i auditorom **Matom Jakanjom**.

21. aprila, u Kotoru:

Biskup **Dujam** sa kaptolom daje đakonu **Matu Festu** vinograd na Prčanju. Notar **Bartolomej Andrein**, sudija **Drago Markov Drago**, auditor **Tripun Mihov Ruh...**

8. jula, u Vilanovi kod Avinjona:

Fratar **Paskal**, opat samostana **sv. Đorđa** dobija oprost grehova.

1355.g.

Umro car **Dušan**, za cara proglašen njegov sin **Uroš Nežaki**, do tada kralj Raške i Zete.

Usvojeno **413.** poglavlje **Statuta** o Grblju, Bijeloj, Ledincu i drugim posjedima Opštine.

1356.g.

8. decembra, u Veneciji:

Sudije, Vijeće i Opština Kotor a obećava duždu Đovani Dolfinu da će urediti odnose sa Venecijom.

1357.g.

10. aprila, u Skopju:

Srpski car **Stefan Uroš** (Dušan) poklanja vlastelinima **Bazu Barinčelu Bivolčiću** i **Tripu Mihovom Buća** ostrvo **Mljet**.

23. aprila u Prizrenu:

Car Srba i Grka **Stefan Uroš** moli vlasteline Dubrovnika **Marina Bunića**, Điva Nikolina Gundulića i Điva Crijevića da štite **Bazu** i **Tripa**.

24. novembra u Kotoru:

Grgur Gimanoj i **Mato Lanca** kao epitropi oporuke **Mare**, žene **Dimidrana** obučara, predaju pola njenog vinograda crkvi sv. Tripuna. Notar **Bartolomej Andrein**, sudija **Marko Ratislava**, auditor **Blažo Golija**.

Usvojeno **391.** poglavlje **Statuta** o zanatlijama.

1358.g.

Ugarski kralj **Ludovik I Anžuski** na osnovu mira u **Zadru** pre-

uzeo od Venecije Dubrovnik.

1359.g.

Vojislav Vojinović, knez **Huma**, zaratio protiv Dubrovnika koji je bio priznao vlast ugarskog kralja **Ludovika I Anžuskog**.

Usvojeno **229.** poglavlje **Statuta** o posadnicima koji žive u gradu.

Usvojeno **234.** poglavlje **Statuta** o kmetovima naših građana.

1360.g.

Sagrađena kapela **sv. Lucije** uz crkvu **sv. Marije** „od mosta“ kod Južnih vrata, sve pokriveno proširenjem bedema, natpis sa datacijom bio zapisan ali danas izgubljen: **MCCCLX**.

U **Zeti**, odnosno u **Budvi** i **Baru** gospodare **Balšići**, braća **Stracimir**, **Đurađ** i **Balša II**, koje su podupirali Dubrovnik i Venecija.

Vita sin **Feliksa** (?) dobio dubrovačko građanstvo.

1361.g.

6. januara, u Dubrovniku:

Opština dubrovačka poziva **Miha Buću** sa sinovima i nećakom da kao dubrovački građani sudjeluju u odbrani grada koga je opsjeo knez **Vojislav** (Vojinović).

Usvojeno **35.** poglavlje **Statuta** ko može biti član Vijeća.

Katorsku luku blokirala **dubrovačka galija** ne dajući prolaz trgovini.

Gospodar Budve **Površko** zarobio vlastelina Điva Buću.



Hrvatski glasnik

GLASILO HRVATA CRNE GORE

Časopis bez granica

Časopis Hrvatski glasnik, izdavača Hrvatskog građanskog društva, jedino je glasilo Hrvata Crne Gore. Bavi se temama važnim za život hrvatske zajednice u Crnoj Gori: političkim, gospodarskim, društvenim, kulturnim, povijesnim... ali je i u stalnoj misiji povezivanja dvaju država Hrvatske i Crne Gore

Distribuiraju se u Crnoj Gori, a putem pretplate stiže u Hrvatsku, Europu, Australiju, SAD...

Otvoreni smo za suradnju, sugestije i dobronamjerne primjedbe. Nastojimo da svaki sljedeći broj uradimo bolje i kvalitetnije, sa raznolikim i zanimljivim sadržajem.

Budite i dalje s nama, šaljite Vaše priloge, budite i Vi jedan od kreatora našeg i Vašeg lista!

Pretplatite se!



ČASOPIS MOŽETE KUPITI:

U Kotoru u Katedrali sv. Tripuna i u uredu HGD CG,
 U Tivtu u župi sv. Roko D. Lastva i kod povjerenika Andrije Krstovića,
 U Baru kod predsjednika podružnice Vlada Marvučića,
 U Podgorici u prostorijama podružnice, Trg Božane Vučinić bb,
 U Herceg Novom u knjižari „So“ na Trgu Nikole Đurkovića br. 3



NARUDŽBENICA

Ovim neopozivo naručujem ☐ primjeraka "Hrvatskog glasnika"

Ime i prezime/naziv tvrtke

Ulica i broj

Grad

Poštanski broj

Država

Tel/fax

E-mail

Datum

Potpis/pečat

MEDIJSKI PARTNERI



Hrvatski glasnik

PRETPLATITE SE!

Za Crnu Goru:

20 eura

na žiro račun
520-361700-17
Hipotekarna banka

Za Hrvatsku:

200 kuna

na kunski račun
23600001101667657,
Zagrebačka banka d.d.,
Poslovnica Dubrovnik
Vukovarska 7,
20 000 Dubrovnik

Za inozemstvo:

30 eura

Beneficiary 59 : /
ME25520042000000104966
(Acc. No-IBAN)
Hrvatski građansko društvo Crne
Gore, Zimski bazen Kotor Account
with 57a: HBBAMEPG (HIPOTEKAR-
NA BANKA AD PODGORICA) Inter-
mediary 56a: DEUTDEFF (Deutsche
Bank ag Frankfurt) EUR, USD

Ovu narudžbenicu i kopiju uplatnice pošaljite na adresu izdavača:
Hrvatsko građansko društvo Crne Gore, Zatvoreni bazen Škaljari, 85330 Kotor, Crna Gora
Preplatiti se možete i u Uredu HGDCG u Kotoru



NAŠ DOM JE NAŠA BUDUĆNOST.

UZ PBZ STAMBENI KREDIT:
AKUŠKA KAMATNA STOPA, FIKSNA ZA PRVU GODINU,
JOŠ Povoljniji UVJETI ODOBRENJA I KORIŠTENJA,
ZATO ŠTO ŽELIM OBLIKOVATI SVOJU BUDUĆNOST.

Izvršna izvršiteljica za stambeni kredit, odobri vašu kreditnu liniju u periodu šest godina i na godišnjicu potpisivanja kreditnog ugovora. Iznos kreditnog ugovora iznosi 100.000,00 kuna. Kamatna stopa za prvu godinu iznosi 4,50%, a za ostatak vremena 5,50%. Kamatna stopa je fiksna. Kreditni ugovor je važeći do 31. prosinca 2011. godine. Kreditni ugovor je važeći do 31. prosinca 2011. godine. Kreditni ugovor je važeći do 31. prosinca 2011. godine. Kreditni ugovor je važeći do 31. prosinca 2011. godine.

PBZ PRIVREDNA BANKA ZAGREB
Poslovanje usmjereno u Vama



INA EURO V fuels

European top quality!

EUROSUPER BS 95

EUROSUPER BS 98⁺

EURODIESEL BS



www.inacg.me

INA CRNA GORA

ZAGREB CROATIA



Ljubav
na prvi pogled



TURISTIČKA ZAJEDNICA GRADA ZAGREBA

tel: + 385 1 481 40 51. 481 40 52. 481 40 54. fax: + 385 1 481 40 56.

e-mail: info@zagreb-touristinfo.hr www.zagreb-touristinfo.hr

